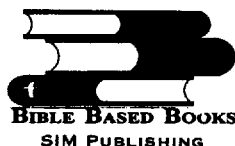

የትንቢተ ኢሳይያስ

የጥናት መምሪያና ማብራሪያ
በትምህርተ መለኮት ማስፋፊያ (ት.መ.ማ)
መልክ የተዘጋጀ

ጽሑፍ፡- በቲም ፌሎውስ
ትርጉም፡- ግርማዊ ቡሾ
እርማት፡- ዓለማየሁ ማሞ

አሳታሚ፡-

መጽሐፍ ቅዱስን መሠረት ያደረጉ መጻሕፍት

1995 ዓ.ም

የኤስ አይ ኤም ሥነ ጽሑፍ ክፍል
የፖ.ሣ.ቁጥር 127፥ አ.አ.፥ ኢትዮጵያ

ይህ የጥናት መምሪያ
የሚያተኩረው በቤተ ክርስቲያን
አገልግሎት ላይ በተሰማሩ
ሰዎች ላይ ሲሆን የጥናት
መምሪያውን በብዙ የተለያዩ
መንገዶች መጠቀም ይቻላል።
በግል የእግዚአብሔርን ቃል
ለማጥናትም ሆነ በአዋቂዎች
የሰንበት ትምህርት ቤት ወይም
በመጽሐፍ ቅዱስ ትምህርት
ቤት መጠቀም ይቻላል።

ይሁንና መምሪያው የተዘጋጀው
በትምህርተ-መለኮት ማስፋፊያ
(ት.መ.ማ) መልክ ነው።
በመሆኑም ይህ መጽሐፍ
መምህርን ተክቶ ስለ መጽሐፍ
ቅዱስ ትምህርተ-መለኮት
ወይም አገልግሎት ለተማሪው
ጠቃሚ ትምህርቶችን
ያስተላልፋል። ተማሪው በዚህ
የጥናት መጽሐፍ እየተመራ
ጥያቄዎችን በመመለስና
የተማሪውን ክሕደወቱ ጋር
በማዛመድ በቀን አንድ ሰዓት
ያህል ጊዜ ያሳልፋል።

ከሁሉም የላቀ ትርፍ
የሚገኘው ደግሞ ተማሪዎቹ
በሳምንት አንድ ቀን
ተሰባስበው የተማሩትን
ሲከልሱና የእግዚአብሔር ቃል
እንዴት ካሉበት ሁኔታ ጋር
እንደሚዛመድ ሲወያዩ ነው።

ትምህርት አንድ

አንደኛ ቀን

መግቢያ

ጴጥሮስ ለብዙ ዓመታት ክርስቲያን ሆኖ የኖረ በቤተ ክርስቲያን መሪነት የሚያገለግል ወንድም ነበር። ለብዙዎች መንፈሳዊ ሰው መስሎ ይታያል። ሀብታም ስለነበረ ከቤተ ክርስቲያን ሽማግሌዎች አንዱ ሆኖ እንዲያገለግል መረጡት። ይሁንና፣ በሕይወቱ ውስጥ ማንም አይጠረጥረውም ብሎ ያሰበው አንድ ኃጢአት ተደብቆ ነበር። ዝሙት እየፈጸመ ነበር የሚኖረው። መጀመሪያ በዚያ ኃጢአት ሲወድቅ እግዚአብሔር ወዲያውኑ የሚቀጣው መስሎት ነበር። ይሁንና፣ እግዚአብሔር ሳይቀጣው ሲቀር የልብ ልብ እየተሰማው ሄዶ የሚሠራው ነገር ከእግዚአብሔር እንደተሰወረ ወይም እግዚአብሔር ስለ ነገሩ ግድ እንደሌለው ማሰብ ጀመረ። እግዚአብሔር ሳይቀጣው ኃጢአት መሥራት እንደሚችል ስለሚያስብ ሰው ወይም ቤተ ክርስቲያን የእግዚአብሔር ምላሽ ምን ይሆን? ክርስቲያኖች ነን የሚሉትን ኩሩና ታዛዥነት የሚጎድላቸውን ሰዎች በተመለከተ እግዚአብሔር ምን እንደሚል ከትንቢተ ኢሳይያስ መጽሐፍ እንመለከታለን።

ስምዖን ጌታን የሚወድ ተማሪ ነበር። በክርስቶስ ሲያምን ከቤቱ ተባረረ። የሚበላው ምግብም ሆነ የሚጠጋበት ስፍራ አልነበረውም። ሕይወት አቀበት ሆነችበት። ብዙ ጊዜ እምነቱን ትቶ ወደቀደመው ሃይማኖቱ ለመመለስ ዳድቷል። ተስፋ የሚደረግበት ነገር ይኖር ይሆን? ትንቢተ ኢሳይያስ ለእምነታቸው መከራ የሚቀበሉትን ሰዎች ያበረታታል።

* * ማስታወሻ፡- እነዚህና ሌሎችም በመጽሐፉ ውስጥ የሚገኙ ታሪኮች ብዙ ክርስቲያኖች የሚያልፉባቸውን ጉዳዮች የሚያንጸባርቁ ወካዮች እንጂ የማንም ሰው የሕይወት ገጠመኝ ቅጂዎች አይደሉም።

1ኛ ጥያቄ፡- እነዚህ ሁለት ትምህርቶች ዛሬ በኢትዮጵያ ለሚገኙ ክርስቲያኖች የሚያስፈልጉት ለምንድን ነው?

በዚህ የጥናት መመሪያ ከብሉይ ኪዳን እጅግ አስፈላጊ መጻሕፍት አንዱ የሆነውን የትንቢተ ኢሳይያስን መጽሐፍ እናጠናለን። ትንቢተ ኢሳይያስ ከማንኛውም የብሉይ ኪዳን መጽሐፍ ይልቅ ስለ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ አስደናቂ ትንበያዎችን ይዞአል። ኢየሱስ ክርስቶስ ከመወለዱ ከሰባት መቶ ዓመታት በፊት ልደቱ፣ ሕይወቱና ሞቱ በሚያስገርም ሁኔታ ተገልጿል። ኢየሱስ ክርስቶስ በሁሉም ላይ በሚነግሥበት ጊዜ የዘላለሙ መንግሥት ምን እንደሚመስል ኢሳይያስ

3ኛ ቀን	620
4ኛ ቀን	635
ትምህርት 15	637
1ኛ ቀን	637
2ኛ ቀን	644
3ኛ ቀን	650
4ኛ ቀን	661
ትምህርት 16	663
1ኛ ቀን	663
2ኛ ቀን	680
3ኛ ቀን	690
4ኛ ቀን	698
ትምህርት 17	701
1ኛ ቀን	701
2ኛ ቀን	709
3ኛ ቀን	728
4ኛ ቀን	736
ትምህርት 18	738
1ኛ ቀን	738
2ኛ ቀን	753
3ኛ ቀን	766
4ኛ ቀን	777
5ኛ ቀን	791
ትምህርት 19	794
1ኛ ቀን	794
2ኛ ቀን	808
3ኛ ቀን	820
4ኛ ቀን	829
5ኛ ቀን	837
ትምህርት 20	839
1ኛ ቀን	839
2ኛ ቀን	853
3ኛ ቀን	865
4ኛ ቀን	876
5ኛ ቀን	879

ማውጫ

ትምህርት 1	1
1ኛ ቀን:- መግቢያ	1
2ኛ ቀን	13
3ኛ ቀን	20
4ኛ ቀን	32
ትምህርት 2	35
1ኛ ቀን	35
2ኛ ቀን	48
3ኛ ቀን	54
4ኛ ቀን	68
5ኛ ቀን	76
ትምህርት 3	77
1ኛ ቀን	77
2ኛ ቀን	89
3ኛ ቀን	98
4ኛ ቀን	106
ትምህርት 4	108
1ኛ ቀን	108
2ኛ ቀን	121
3ኛ ቀን	132
4ኛ ቀን	144
ትምህርት 5	146
1ኛ ቀን	146
2ኛ ቀን	156
3ኛ ቀን	173
4ኛ ቀን	190
ትምህርት 6	192
1ኛ ቀን	192
2ኛ ቀን	208
3ኛ ቀን	224
4ኛ ቀን	234
ትምህርት 7	237
1ኛ ቀን	237
2ኛ ቀን	247

3ኛ ቀን.....	262
4ኛ ቀን.....	278
ትምህርት 8.....	281
1ኛ ቀን.....	281
2ኛ ቀን.....	289
3ኛ ቀን.....	310
4ኛ ቀን.....	320
5ኛ ቀን.....	333
ትምህርት 9.....	336
1ኛ ቀን.....	336
2ኛ ቀን.....	355
3ኛ ቀን.....	374
4ኛ ቀን.....	384
ትምህርት 10.....	386
1ኛ ቀን.....	386
2ኛ ቀን.....	398
3ኛ ቀን.....	422
4ኛ ቀን.....	431
ትምህርት 11.....	433
1ኛ ቀን.....	433
2ኛ ቀን.....	457
3ኛ ቀን.....	477
4ኛ ቀን.....	497
ትምህርት 12.....	500
1ኛ ቀን.....	500
2ኛ ቀን.....	516
3ኛ ቀን.....	535
4ኛ ቀን.....	545
ትምህርት 13.....	547
1ኛ ቀን.....	547
2ኛ ቀን.....	567
3ኛ ቀን.....	577
4ኛ ቀን.....	591
ትምህርት 14.....	593
1ኛ ቀን.....	593
2ኛ ቀን.....	607

3ኛ ቀን	620
4ኛ ቀን	635
ትምህርት 15	637
1ኛ ቀን	637
2ኛ ቀን	644
3ኛ ቀን	650
4ኛ ቀን	661
ትምህርት 16	663
1ኛ ቀን	663
2ኛ ቀን	680
3ኛ ቀን	690
4ኛ ቀን	698
ትምህርት 17	701
1ኛ ቀን	701
2ኛ ቀን	709
3ኛ ቀን	728
4ኛ ቀን	736
ትምህርት 18	738
1ኛ ቀን	738
2ኛ ቀን	753
3ኛ ቀን	766
4ኛ ቀን	777
5ኛ ቀን	791
ትምህርት 19	794
1ኛ ቀን	794
2ኛ ቀን	808
3ኛ ቀን	820
4ኛ ቀን	829
5ኛ ቀን	837
ትምህርት 20	839
1ኛ ቀን	839
2ኛ ቀን	853
3ኛ ቀን	865
4ኛ ቀን	876
5ኛ ቀን	879

ትምህርት አንድ

አንደኛ ቀን

መግቢያ

ጴጥሮስ ለብዙ ዓመታት ክርስቲያን ሆኖ የኖረ በቤተ ክርስቲያን መሪነት የሚያገለግል ወንድም ነበር። ለብዙዎች መንፈሳዊ ሰው መስሎ ይታያል። ሀብታም ስለነበረ ከቤተ ክርስቲያን ሽማግሌዎች አንዱ ሆኖ እንዲያገለግል መረጡት። ይሁንና፣ በሕይወቱ ውስጥ ማንም አይጠረጥረውም ብሎ ያሰበው አንድ ኃጢአት ተደብቆ ነበር። ዝሙት እየፈጸመ ነበር የሚኖረው። መጀመሪያ በዚያ ኃጢአት ሲወድቅ እግዚአብሔር ወዲያውኑ የሚቀጣው መስሎት ነበር። ይሁንና፣ እግዚአብሔር ሳይቀጣው ሲቀር የልብ ልብ እየተሰማው ሄዶ የሚሠራው ነገር ከእግዚአብሔር እንደተሰወረ ወይም እግዚአብሔር ስለ ነገሩ ግድ እንደሌለው ማሰብ ጀመረ። እግዚአብሔር ሳይቀጣው ኃጢአት መሥራት እንደሚችል ስለሚያስብ ሰው ወይም ቤተ ክርስቲያን የእግዚአብሔር ምላሽ ምን ይሆን? ክርስቲያኖች ነን የሚሉትን ኩሩና ታዛዥነት የሚጎድላቸውን ሰዎች በተመለከተ እግዚአብሔር ምን እንደሚል ከትንቢተ ኢሳይያስ መጽሐፍ እንመለከታለን።

ስምዖን ጌታን የሚወድ ተማሪ ነበር። በክርስቶስ ሲያምን ከቤቱ ተባረረ። የሚበላው ምግብም ሆነ የሚጠጋበት ስፍራ አልነበረውም። ሕይወት አቀበት ሆነችበት። ብዙ ጊዜ እምነቱን ትቶ ወደቀደመው ሃይማኖቱ ለመመለስ ዳድቷል። ተስፋ የሚደረግበት ነገር ይኖር ይሆን? ትንቢተ ኢሳይያስ ለእምነታቸው መከራ የሚቀበሉትን ሰዎች ያበረታታል።

* * ማስታወሻ፡- እነዚህና ሌሎችም በመጽሐፉ ውስጥ የሚገኙ ታሪኮች ብዙ ክርስቲያኖች የሚያልፉባቸውን ጉዳዮች የሚያንጸባርቁ ወካዮች እንጂ የማንም ሰው የሕይወት ገጠመኝ ቅጂዎች አይደሉም።

1ኛ ጥያቄ፡- እነዚህ ሁለት ትምህርቶች ዛሬ በኢትዮጵያ ለሚገኙ ክርስቲያኖች የሚያስፈልጉት ለምንድን ነው?

በዚህ የጥናት መምሪያ ከብሉይ ኪዳን እጅግ አስፈላጊ መጻሕፍት አንዱ የሆነውን የትንቢተ ኢሳይያስን መጽሐፍ እናጠናለን። ትንቢተ ኢሳይያስ ከማንኛውም የብሉይ ኪዳን መጽሐፍ ይልቅ ስለ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ አስደናቂ ትንበያዎችን ይዞአል። ኢየሱስ ክርስቶስ ከመወለዱ ከሰባት መቶ ዓመታት በፊት ልደቱ፣ ሕይወቱና ሞቱ በሚያስገርም ሁኔታ ተገልጾአል። ኢየሱስ ክርስቶስ በሁሉም ላይ በሚነግሥበት ጊዜ የዘላለሙ መንግሥት ምን እንደሚመስል ኢሳይያስ

ሥዕላዊ መግለጫ ይሰጠናል። ኢሳይያስ ሚዛናዊነት በጎደለባቸው ሁኔታዎች ውስጥ እየኖሩ በመታገል ላይ ለሚገኙ የእግዚአብሔር ልጆች የመጽናናትን ቃላት ያቀርባል። በፍትሕ ለማያስተዳድሩና ሥልጣናቸውን አላግባብ በሚጠቀሙ የቤተ ክርስቲያንና የአገር መሪዎች ላይ ጠንካራ የማስጠንቀቂያ ቃላትን ያወርዳል። ሃይማኖተኛነታቸውን ለማሳየት የሚፈልጉና እግዚአብሔርን በሚያስደስት መንገድ የማይኖሩትን መሪዎች ይቃወማል።

2ኛ ጥያቄ፡- ለአንተ ብዙ ትርጉም ከሰጡት የትንቢተ ኢሳይያስ ምንባቦች አንዳንዶቹን ዘርዝር።

በዚህ የትንቢተ ኢሳይያስ የጥናት መምሪያ ውስጥ ሦስት ዓላማዎች አሉ። መጀመሪያ፡ ትንቢተ ኢሳይያስን በምታጠናበት ጊዜ እግዚአብሔር እንዲናገርህና በተሻለ ሁኔታ ለእግዚአብሔር የምትኖርባቸውንና የምታገለግልባቸውን መንገዶች እንዲያሳይህ ጸሎቴ ነው። እንደ መስተዋት ሁሉ፡ የእግዚአብሔር ቃል ወደ ልብህ በመመልከት ታማኝነትን እንድትጎናጸፍ እንደሚረዳህ አምናለሁ። ይህም ሲሆን ልብህም በለዎች ፊት እንዳለው ማንነትህ ይሆናል። የእግዚአብሔር ቃል እንደ ሰይፍ በልብህ ውስጥ የተከማቹትን ምሬቶች እንዲቆርጥ እጸልያለሁ። ይህም እግዚአብሔር በአዲስ መንገድ ክብሩንና ቅድስናውን እንዲያሳይህ ያደርጋል። አንተም ልብህን በአዲስ መንገድ መመርመር ትጀምራለህ። ሰይጣንም አመለካከትህን በመበረዝ ኃጢአትህን እንድትሰውር እንደሚገፋፋህ ይገባሃል።

ሁለተኛ፡ ትንቢተ ኢሳይያስን በምናጠናበት ጊዜ የእግዚአብሔርን ቃል እንዴት እንደምናጠናና ከሕይወታችን ጋር እንደምናዛምድ የሚጠቁሙንን ትክክለኛ መመሪያዎች እንለማመዳለን። ዓላማዬ ትንቢተ ኢሳይያስን በጋራ በምናጠናበት ጊዜ ቀደም ሲል ያጠናናቸውን አንዳንድ ነገሮች እንድንለማመድ ነው። እነዚህም ቀደምት ጥናቶች የእግዚአብሔርን ቃል እንዴት በትክክል ማጥናት እንደሚቻል ከተማርንባቸው የት.መ.ማ. መጻሕፍት የሚመጡ ናቸው (2ኛ ጢሞ. 2:15)።

ሦስተኛ፡ በትንቢተ ኢሳይያስ ውስጥ የሚገኙትን አስፈላጊ እውነቶች ትማራለህ። ይህ የጥናት መምሪያ የትንቢተ ኢሳይያስን ምዕራፎች በሙሉ እንድትረዳ ያግዝሃል። በተጨማሪም ወደፊት ከትንቢተ ኢሳይያስ ለማስተማር ወይም ለመስበክ በምትፈልግበት ጊዜ እንደ ማብራሪያ መጽሐፍ የምትጠቀምበት ይሆናል።

ለጥያቄዎች መልስ የምትጽፍበት ደብተር ከአጠገብህ መኖሩን አረጋግጥ። በመጽሐፉ እንድትመለከት የታዘዝኸውን ጥቅስ ከመጽሐፍ ቅዱስ አውጥተህ ማየት እንዳለብህ አትዘንጋ። ጊዜ ካለህ አውጥተህ እንድትመለከት ያልተጠየቅሃቸውንም ጥቅሶች አንብብ።

በአስተማሪዎችና በሰባኪዎች ላይ ከሚታዩት እጅግ አደገኛ ሁኔታዎች አንዱ እግዚአብሔር መጽሐፍ ቅዱስን በጻፈው ጊዜ ለማለት የፈለገውን አሳብ አለመረዳታቸው ነው። አንድን የመጽሐፍ ቅዱስ ጥቅስ ወስደው በሚፈልጉት መንገድ ሊጠቀሙ የሚችሉ ይመስላቸዋል። በቅርብ ቀን፡ «እናንተ እስራኤላውያን ለእኔ እንደ ኢትዮጵያ ልጆች አይደላችሁምን?» (አሞጽ 9:7) የሚል ጥቅስ ከአንድ የቤተ ክርስቲያን አገልጋይ ቢሮ ተሰቅሎ አንብቤአለሁ። ይህ ጥቅስ የሚናገረው በእስራኤላውያን ላይ ይመጣ ስለነበረው ጠንካራ የእግዚአብሔር ፍርድ ነበር። በዚህ ስፍራ ሊተላለፍ የተፈለገው መልእክት እግዚአብሔር ኢትዮጵያውያንን ቀደም ሲል በኃጢአታቸው እንደቀጣ ሁሉ እስራኤላውያንንም እንደሚቀጣ የሚገልጽ ነበር። ምንም እንኳ አይሁዶች የአብርሃም ልጆች ቢሆኑም ኃጢአት በሚያደርጉበት ጊዜ ከቅጣት እናመልጣለን ብለው እንዳያስቡ እግዚአብሔር እያስተማራቸው ነበር። ይህ ጥቅስ በኢትዮጵያ ላይ ስለሚወርድ በረከት እየተናገረ አልነበረም። እንግዲህ እግዚአብሔር ጠንካራ የፍርድ ቃል አድርጎ የሰጠውን እንደዚህ ያለ ጥቅስ ወስዶ ወደ በረከት አሳብ መቀየሩ ትክክል ነውን? የእግዚአብሔርን ቃል አሳብ በዚህ መንገድ መለወጥ አለብን? በፍጹም! የእግዚአብሔር ቃል ኃይልና ሥልጣን የሚኖረው ከቀደምት ትርጉሙ ጋር ስንጠቀም እንጂ እኛ በፈለግነው አተረጓጎም አይደለም። ስለሆነም እንደ መጋቢዎችና አስተማሪዎች ኃይል እንዳለው የምንናገረው የእግዚአብሔር ቃል ምን ትርጉም እንዳለው ለመረዳት ከፍተኛ ጥንቃቄ ልናደርግ ይገባል። ቃሉን ከሕይወታችን ጊዜ ስናዛምድም የእግዚአብሔርን ቃል በተፈጥሯዊ መንገድ ከማንበብ በሚመጣ አተረጓጎም ላይ መመሥረት አለብን። ትንቢተ ኢሳይያስን በምናጠናበት ጊዜ ይህንን እንዴት እንደምንወጣው ምሳሌዎችን እንጠቀማለን።

3ኛ ጥያቄ፡- ሀ) እግዚአብሔር መጀመሪያ ቃሉን ሲሰጥ ለማስተላለፍ የፈለገውን መልእክት መረዳት ለምን ያስፈልጋል? ለ) ሰዎች የእግዚአብሔርን ቃል መጀመሪያውን እንዲተላለፍ ከተፈለገው መልእክት በሚቃረን መንገድ መተርጎማቸው ምን አደጋ ያስከትላል ብለህ ታስባለህ? ሐ) ሰዎች የምንባቡን የመጀመሪያ ፍች ካለማየታቸው የተነሣ የሚሰጧቸውን አንዳንድ የተሳሳቱ አተረጓጎሞች ዘርዝር።

አንድን የመጽሐፍ ቅዱስ ምንባብ ለመተርጎም ከሚያስፈልጉን የመጀመሪያ እርምጃዎች አንዱ ያ ምንባብ የሚገኝበትን መጽሐፍ ማወቃችንን ማረጋገጥ ነው። ነገሩ እንደ አንድ የሕንጻ ባለሙያ ተግባር ነው። ባለብዙውን ፎቅ ሕንጻ መገንባት ከመጀመሩ በፊት ሥራው ከተጠናቀቀ በኋላ ቤቱ ምን እንደሚመስል መረዳት አለበት። ይህም የሕንጻው ቅርጽ ምን ዓይነት እንደሚሆን፣ ከምን ዓይነት ቁሳቁስ እንደሚሠራ፣ ወዘተ... መረዳትን ይጠይቃል። ይህንንም የሚያደርገው ከንድፍ ባለሙያው የሚያገኘውን መረጃ በመመልከት ነው። ንድፎቹ ከመሠረቱ እስከ ጣሪያው የቤቱን ክፍሎች በሙሉ ያሳያሉ። ቅርጹ እንዴት መሆን እንዳለበት፣ ሕንጻው ከምን ቁሳቁስ እንደሚሠራ ያስረዳል። ይህም ከእንጩት ወይም ከጡብ፣ ከስሚንቶ፣ ወዘተ... መሆኑ ነው። የእግዚአብሔርን ቃል ማጥናትም እንዲሁ ነው። አንድ ምንባብ የሚገኝበትን መጽሐፍ እስካልተረዳን ድረስ የምንባቡን አሳብ በአግባቡ ልንረዳ አንችልም። በሚቀጥሉት ሁለት ሳምንታት ውስጥ የትንቢተ ኢሳይያስን መጽሐፍ በፍጥነት ታንበዋለህ። በመጽሐፉ ውስጥ የሚገኙትን ዐበይት ተዘውታሪ እውነቶች ታገኛለህ። እነዚህም ስለ እግዚአብሔር፣ ስለ እግዚአብሔር መንግሥት፣ ስለ እግዚአብሔር ሕዝብ፣ ወዘተ... የሚናገሩ ናቸው። ይህም አንድ ምንባብ ከጠቅላላው የትንቢተ ኢሳይያስ መጽሐፍ አሳብ ጋር እንዴት እንደሚስማማ በኋላ ለመረዳት ስለሚጠቅምህ በጣም አስፈላጊ ነው።

4ኛ ጥያቄ፡- ኢሳይያስ ምዕራፍ 1-12 ለንብብ። ከደብተርህ ስድስት ገጾች አናት ላይ የሚከተሉትን ጥያቄዎች ጻፍ። ከዚያም እያንበብህ ስትሄድ፣ ትንቢተ ኢሳይያስ ስለ እነዚህ ስድስት ርእሰ-ጉዳዮች ምን እንደሚያስተምር ዘርዝር። ሀ) ስለ እግዚአብሔር የተሰጠው ትምህርት ምንድን ነው? ለ) ስለ እግዚአብሔር ሕዝብ የተሰጠው ትምህርት ምንድን ነው? ከፋውንም ሆነ በጎውን ዘርዝር። ሐ) በመሪነት ላይ ስላሉት ሰዎች የተሰጠው ትምህርት ምንድን ነው? መ) ስለ ደኅንነት የተሰጠው ትምህርት ምንድን ነው? ሠ) ስለ ወደፊቱ የእግዚአብሔር መንግሥት የተሰጠው ትምህርት ምንድን ነው? ረ) ስለ ዓለም ሕዝቦች የተሰጠው ትምህርት ምንድን ነው?

በብሉይ ኪዳን ውስጥ የትንቢተ ኢሳይያስ ስፍራ

5ኛ ጥያቄ፡- ትንቢተ ኢሳይያስ የሚገኘው በየትኛው ዐበይት የብሉይ ኪዳን ምድብ ውስጥ ነው?

ብሉይ ኪዳን በስድስት ዐበይት ክፍሎች ይከፈላል። የመጀመሪያዎቹ አምስት መጻሕፍት «ፔንታቴክ» ይባላሉ። ይህም በግሪክ አምስቱን የሙሴ መጻሕፍት የሚያመለክት ሲሆን፣ ፍችውም «አምስት መጻሕፍት» ማለት ነው። ቀጣዩ ምድብ «ታሪካዊ» መጻሕፍት የሚል መጠሪያ አላቸው። ይህም መጠሪያ የተሰጠው መጻሕፍቱ ሙሴ

ከሞተበት ጊዜ አንሥቶ ነህምያ የኢየሩሳሌምን ቅጥሮች ዳግም እስከገነባበት የብሉይ ኪዳን ፍጻሜ ድረስ የእስራኤልን ታሪክ ስለሚያጠቃልሉ ነው። ሦስተኛው ምድብ «የሥነ-ግጥም» ወይም «የጥበብ ሥነ-ጽሑፍ» የሚባለው ነው። አራተኛውና የመጨረሻው ምድብ ከትንቢተ ኢሳይያስ እስከ ሚልክያስ የሚገኘው «የነቢያት» መጽሐፍ ነው። የነቢያት መጻሕፍት በሁለት ቡድኖች ይከፈላሉ። «ዐበይት ነቢያት» የሚባሉት ከኢሳይያስ እስከ ሰቆቃወ ኤርምያስ ያሉትን ያጠቃልላሉ። ወደ ብሉይ ኪዳን መጨረሻ የሚወስደን ሁለተኛው ክፍል «ደቂቀ ነቢያት» ይባላል።

ትንቢተ ኢሳይያስ ከዐበይት ነቢያት የመጀመሪያው መጽሐፍ ነው። እነዚህ «ዐበይት» ነቢያት «ዐበይት» የተባሉት ከሌሎች የትንቢት መጻሕፍት የበለጠ አስፈላጊነት ስላላቸው አይደለም። በዚህ መጠሪያ የሚታወቁት ከሌሎች የትንቢት መጻሕፍት የበለጠ ረዣዥምና ዝርዝር ትንቢያዎችን ስለሚያካትቱ ነው።

የትንቢት መጻሕፍት በታሪካዊ ቅደም-ተከተል የመጨረሻ አለመሆናቸውንና ከብሉይ ኪዳን ፍጻሜ ላይ እንደማይመጡ መረዳቱ አስፈላጊ ነው። ሁሉም የትንቢት መጻሕፍት ከአንደኛ እስከ ሁለተኛ ነገሥትና እስከ ሁለተኛ ዜና ባለው የእስራኤል ታሪክ ወቅት የተጻፉ ናቸው። ሌላው የትንቢት መጻሕፍት በጊዜ ቅደም-ተከተል አለመደርደራቸውን ማወቁ መልካም ነው። ለምሳሌ ያህል ኢሳይያስና ሚክያስ ያገለገሉት በአንድ ወቅት ሲሆን፣ የሁለቱም አገልግሎት ከኤርምያስ ዘመን ቀደም ያለ ነበር። ይሁንና፣ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ የሚገኙት በዚህ ቅደም-ተከተል አይደለም። የብሉይ ኪዳን መጻሕፍት በቅደም-ተከተል በሚደረደሩበት ወቅት አይሁዶች ከላይ እንደተመለከተው በቡድን በቡድን አስቀመጧቸው። ለዚህም ነው እያንዳንዱን መጽሐፍ በጊዜ ቅደም-ተከተል እንደማስቀመጥ ዐበይት ነቢያትን በአንድ ላይ ያደረጉት።

በመጽሐፍ ቅዱስ ታሪክ ውስጥ የነቢያት ሚና

ትንቢተ ኢሳይያስን ለመረዳት የብሉይ ኪዳንን አካሄድና እግዚአብሔር ከሰዎች ጋር የነበረው ግንኙነት የተቀየረባቸውን መንገዶች ልንመለከት የግድ ነው። በዘፍጥረት ላይ እግዚአብሔር ሰውን በምሳሌው እንደፈጠረ እናነባለን። እግዚአብሔር በግዴታ ሳይሆን በምርጫቸው እርሱን ለማፍቀር የሚሹትን ሰዎች ለመፍጠር ፈለገ። እግዚአብሔር የሰው ልጆች በገዛ ፈቃዳቸው ይወዱት ዘንድ የመታዘዝ ወይም ያለመታዘዝ ምርጫ ሊሰጣቸው የግድ አስፈላጊ ነበር። የሰው ልጆች አለመታዘዝን መረጡ። ከዚያን ጊዜ ጀምሮም ዓለም

የዚህን ምርጫ ውጤት ያመጣውን ችግር ተቀብላ በመሠቃየት ላይ ትገኛለች። በኦሪት ዘፍጥረት ውስጥ የሚገኙ አብዛኞቹ ታሪኮች የሚናገሩት እግዚአብሔርን ለማፍቀር ስለ መረጡት የተለያዩ ግለሰቦችና እግዚአብሔርም ስለሰጣቸው በረከት ነው። የአዳም፣ ሔዋን፣ ሔኖክ፣ ኖሳ፣ አብርሃም፣ ይስሐቅ፣ ያዕቆብና ዮሴፍ ታሪኮች እግዚአብሔር እርሱን ለማፍቀር ከመረጡት ሰዎች ጋር ያደረገው ግንኙነት ታሪኮች ናቸው። ምንም እንኳ እግዚአብሔር ከእነርሱ ጋር ግንኙነት ለማድረግ ቢፈልግም አብዛኛው ሕዝብ እግዚአብሔርን ላለመታዘዝ መረጠ።

6ኛ ጥያቄ፡- ሀ) የእግዚአብሔር ዕቅድ ዛሬም ከግለሰቦች ጋር ዝምድና መፍጠሩን ያካተተው በምን መንገድ ነው? ለ) ከእግዚአብሔር ጋር ያለህን ግንኙነት በዘፍጥረት ውስጥ የሚገኙ ሰዎች ከእግዚአብሔር ጋር ከነበራቸው ግንኙነት ጋር አነጻጽር። የሚመሳሰለውና የሚለያየው እንዴት ነው?

እግዚአብሔር አብርሃምን ሲመርጥ ከሕዝቡ ጋር የነበረው ግንኙነት መለወጥ ጀመረ። በተለየ መንገድ የሚዛመዳቸው የተወሰኑ ሰዎች የሚገኙበትን አንድ ነገድ ለመምረጥ ወሰነ። ይህ አንድ ነገድ ከእውነተኛው አምላክ ጋር እንዴት መዛመድ እንደሚቻል ለሌሎች ነገዶች ናሙና ሆኖ የሚያገለግል ነበር። እግዚአብሔር የሚከተሏቸውን የተወሰኑ ሕግጋት ሰጣቸው። በመገናኛው ድንኳንና በቤተ መቅደስ በመካከላቸው ኖረ። ታላላቅ ተአምራትን አደረገላቸው። ይህም ሰዎች በራሳቸው ነፃ ፈቃድ ይወዱት ዘንድ እግዚአብሔር በበኩሉ ያደረገው ሌላው ጥረት ነበር። ዳሩ ግን የእግዚአብሔር በመካከላቸው መኖርና በእነርሱ ፈንታ ታላላቅ ተአምራት ማድረጉ አብዛኛው ሕዝብ እርሱን ለመውደድ እንዲመርጥ አላደረገውም። በታዛዥነት የሚገለጽ ፍቅር አልነበራቸውም። የብሉይ ኪዳን ታሪክ የሚያሳየው የእግዚአብሔር ምርጥ ሕዝቦች የነበሩት አይሁዶች እንዴት እርሱን ለመውደድና ከእርሱ ጋር ለመዛመድ እምቢ እንዳሉ ነው።

ወደ እስራኤል ታሪክ ማከተሚያ አካባቢ እግዚአብሔር አሁንም የአሠራር መንገዱን ቀየረ። በነገሥታትና በካህናት ላይ ከማተኮሩ ይልቅ መልእክቱን ለሰዎች የሚናገሩ «ሰባኪዎችን» አስነሣ። እነዚህ ሰባኪዎች የሚጽፉ ነቢያት ነበሩ። ከኤልያስ በተቃራኒ፣ እነዚህ ነቢያት ለሰዎች የእግዚአብሔርን ኃይል በማሳየት የሚያስደንቁ ተአምራትን አላደረጉም። በእስራኤል ታሪክ ሁሉ፣ ተአምራት ሰዎች እግዚአብሔርን እንዲወዱና እንዲከተሉ ለማድረግ አልቻሉም። ከዚህ ይልቅ ነቢያት በቃላቸውም ሆነ በጽሑፋቸው በእግዚአብሔር ምትክ ይናገሩ ጀመር። የሰዎቹ አለመታዘዝ የእግዚአብሔርን የፍቅር ልብ እንዴት እንደ ጎዳውና በረከትም ለምን እንደ ራቃቸው ይናገሩ ጀመር።

ሚስቱ እንደተወችው ባል ወይም ልጅ እንዳመፀበት ወላጅ፤ እግዚአብሔር በቀጣይነት ከሕዝቡ በደረሰበት መተው ምን ያህል ሥቃይ እንደተጫነውና ለሰዎች ያለውን ልብ ከነቢያት መጻሕፍት እንረዳለን። የአይሁድ ሕዝብ መንገዳቸውን ለውጠው እርሱን ከወደዱት ብቻ እግዚአብሔር ይቅር ሊላቸው ቃል እንደገባ አስተማሩ። ከእምነታቸው ለማፈግፈግ የሚያስቡትን ደግሞ አጽናድቸው። ይኸውም ሰዎች እግዚአብሔርን የሚወዱበት ዘመን እንደሚመጣና እርሱም ከእነርሱ ጋር ባማረና ዘላለማዊ መንግሥት እንደሚዛመድ በመግለጽ ነበር።

7ኛ ጥያቄ፡- ሀ) የነቢያት መልእክት ዛሬ በአብያተ ክርስቲያናታችን ከሚያስፈልገው መልእክት ጋር የሚመሳሰለው በምን መንገድ ነው? ለ) እነዚህ መልእክቶች የሚገባቸውን ያህል በግልጽ እየተሰበኩ ናቸው? ለምን?

ትንቢተ ኢሳይያስ የዐበይት ነቢያት ቀዳሚ እንደመሆኑ፤ ሌሎች የትንቢት መጻሕፍት የሚከተሉት ሞዴል ነው። ትንቢተ ኢሳይያስ ዐበይት ጭብጦችን ያነሣ ሲሆን፤ ሌሎች ነቢያት ይህንኑ ጭብጥ አጎልብተዋል። ለምሳሌ ያህል፡ በትንቢተ ኢሳይያስ ውስጥ እንስሳት እንኳ ስፍራቸውን እያወቁ ሰዎች ከእርሱ ጋር ዝምድና ባለመፍጠራቸው የእግዚአብሔር የፍቅር ልብ እንደተጎዳ በተዛምዶ እንመለከታለን (ኢሳ. 1:2-3)። ከፍተኛ ፍርድ እንደሚደርስባቸው፤ ምርኮና ውድመትም ሳይቀር እንደሚያገኛቸው የሚገልጹ ማስጠንቀቂያዎች አሉ (ኢሳ.22)። ይሁንና፤ ሁልጊዜም ሰዎች ንስሐ ገብተው ወደ እግዚአብሔር እንዲመለሱ የሚቀርብ ልመና አለ። ከትልቅ ኃጢአታቸው ባሻገር፤ ወደ እግዚአብሔር በፍቅር ቢመለሱ ወዲያውኑ ይቅር ይላቸዋል (ኢሳ. 1:18-20)። የተመረጠው የእግዚአብሔር ሕዝብ ወደ አምላኩ እንደማይመለስና ቅጣቱም የተረጋገጠ መሆኑን በማወቁ፤ ኢሳይያስ በጥልቅ የናፍቆት ስሜት ነገሮች የሚለወጡበትን የወደፊት ጊዜ አመልክቷል። ከታላቅ የፍርድ ቀናት በኋላ ለእግዚአብሔር የሚቀርብ ጽድቅ፤ ሰላምና ፍቅር የሚነግሡበት ዘመን ይመጣል (ኢሳ. 2:1-5)። እነዚህ ተመሳሳይ ዐበይት ጭብጦች እንደ ኤርምያስ፤ ዳንኤል፤ ሆሴዕ፤ ወዘተ... ባሉት የትንቢት መጻሕፍት ውስጥ ተደጋግሟል።

8ኛ ጥያቄ፡- ሀ) ለእግዚአብሔር የማያቋርጥ ፍቅር ከእስራኤል ታሪክ ምን ትማራለህ? ለ) የዛሬዎቹ የእግዚአብሔር ሕዝቦች ከጥንቱ የእስራኤል ሕዝብ ጋር የሚመሳሰሉት በምን በምን መንገዶች ነው? ሐ) እግዚአብሔርን እንደምትወድ ሕይወትህ የሚያሳየው እንዴት ነው?

ጊዜው እየገፋ ሲሄድ እግዚአብሔር ከሰዎች ጋር የነበረው ግንኙነት ይለወጥ ጀመር። የሰው ልጅ የማይታየውን አምላክ ለመረዳት ይቸገር ስለነበር፤ እግዚአብሔር ልጁን ኢየሱስ ክርስቶስን ወደ ምድር ላከው። በዚህ ጊዜ ሰዎች እግዚአብሔርን በክርስቶስ ውስጥ ሊያዩትና ሊነኩት ይችሉ ነበር። በብሉይ ኪዳን ትእዛዛቱን በሚሰጥበት ጊዜ ከነበረው ፍርሃት ተላቅቀው አሁን ቃላቱን በግልጽ መስማት ይችሉ ነበር። (ለምሳሌ ያህል በሲና ተራራ ዘጸአት 19።) እንዲሁም በእግዚአብሔር ላይ ሊተፋበትና ሊገድሉት ይችሉ ነበር። እግዚአብሔር ሰው ሆኖ በመምጣት ረሃብን፣ ሥቃይንና ሞትን ቀመሰ። ሆኖም እግዚአብሔር በመካከላቸው እየኖረና ዕለት በዕለትም ተአምራት እያዩ ሰዎች እግዚአብሔርን ለመውደድ አልፈለጉም። ከአእምሮ ባለፈው ፍትሕ አልበኛነት ፍጡራን ፈጣሪያቸውን ገደሉት። የኢየሱስን ሞት ወደ ድል ስፍራነት የቀየረው የእግዚአብሔር ምሥጢር ነው። ይህም የሆነው በመስቀል ላይ ኢየሱስ ክርስቶስ ለሰው ልጆች ኃጢአት እግዚአብሔር ያዘጋጀውን ቅጣት ስለተቀበለና ሰዎች የእግዚአብሔር ልጆች የሚሆኑበትን መንገድ ስለከፈተ ነው።

9ኛ ጥያቄ፡- ሀ) እግዚአብሔርን ለማየት ብትችል ወይም እግዚአብሔር ታላቅ ተአምር ሲሠራ ብታይ እምነትህ እንደሚያድግ አስበህ ታውቃለህ? ለ) ተአምራትን ማየት ወይም እግዚአብሔርን ማየት ወዲያውኑ እግዚአብሔርን እንድናምን ሊያደርገን እንደማይችል የብሉይ ኪዳንና የኢየሱስ ሕይወት የሚያሳይህ እንዴት ነው? ሐ) ኢየሱስ ሳያዩ የሚያምኑት ብፁዓን እንደሆኑ ተናግሯል (ዮሐ. 20:29)። ለምን? መ) ከእግዚአብሔር ጋር ባለን ግንኙነት ውስጥ እምነት ስለሚጫወተው ሚና ይህ ምን ያስተምረናል?

ኢየሱስ ክርስቶስ ወደ ሰማይ ባረገ ጊዜም ግንኙነቱ ተቀይሯል። መንፈስ ቅዱስ በመምጣቱ እግዚአብሔር በእያንዳንዱ ሰው ልብ ውስጥ መኖር ጀመረ። ከዚያ ወዲህ በሰዎች ልብ እንጂ በሕንጻ ውስጥ ማደር አላስፈለገውም። በውስጣቸው መንፈስ ቅዱስ ያደረባቸውን ሰዎች ሕይወት በማየት ዓለም እርሱን ለመውደድ እንዲማር እግዚአብሔር ረድቷል። ለዚህ ነው እግዚአብሔር እያንዳንዱን ክርስቲያን «የክርስቶስ አካል» እያለ የሚጠራው (1ኛ ቆሮ. 12)። አሁን ክርስቲያኖች በምድር የእግዚአብሔር ወኪሎች ናቸው። እነርሱ የኢየሱስ ዓይኖች፣ ጆሮዎች፣ አፎችና እግሮች ናቸው።

10ኛ ጥያቄ፡- ሀ) አንተ የኢየሱስ ዓይኖች፣ ጆሮዎች፣ አፍ፣ እጆችና እግሮች የሆንህባቸውን መንገዶች ዘርዝር። ለ) ይህ እውነት በአኗኗርህና ከሌሎች ጋር ባለህ ግንኙነት ላይ ተጽዕኖ ሊያስከትል የሚገባው እንዴት ነው?

11ኛ ጥያቄ፡- ከጠቅላላው የመጽሐፍ ቅዱስ ታሪክና ከሰዎች ጋር ከሚያደርጋቸው ተለዋዋጭ የመቅረቢያ መንገዶች አንጻር፤ ነቢያት

የእግዚአብሔርን ዓላማዎችና ባሕርያት እንድናውቅ በማድረግ ረገድ የተጫወቱት ሚና ምንድን ነው?

የነቢያት ሚና

በብሉይ ኪዳን እግዚአብሔር ለሕዝቡ ሦስት ዓይነት መሪዎችን አዘጋጅቶ ነበር።

1. እንደ ዳዊት ዓይነት «ነገሥታት» ነበሩ። ነገሥታት የመንግሥት መሪዎች ሊሆኑ፣ የእግዚአብሔርን ሕዝብ የመምራትና የማስተዳደር ኃላፊነት ነበረባቸው። የፖለቲካ መሪዎች ናቸው ልንልም እንችላለን። በእግዚአብሔር ቃል ውስጥ በሚገኙ ትእዛዛትና መመሪያዎች መሠረት፣ ሕዝቡን በጽድቅና በፍትሕ መምራት ነበረባቸው። እግዚአብሔር የእያንዳንዱን ጉሥ የመጀመሪያው ተግባር የሙሴን ሕግ መቅዳት እንዲሆን ያዘዘው ለዚህ ነው (ዘጸ. 17:18-20)። ሕዝቡ የእግዚአብሔር እንጂ የንጉሡ አይደለም። ንጉሡ የእግዚአብሔርን በኅሳብ የሚገነባከብ እረኛ ብቻ ነው (ሕዝ. 34:1-10)። የሰዎቹ እውነተኛው ንጉሥ እግዚአብሔር እንጂ ሰብአዊው ንጉሥ አይደለም [መዝ. (95):3፤ ኢሳ. 44:6፤ ኤር. 10:10]። ከንጉሥ ዳዊት በኋላ ሕጋዊ ንጉሥ ይወጣ የነበረው ከይሁዳ ነገድ፣ ከዳዊት የዘር ሐረግ ነበር። ስለሆነም ንግሥና በዘርና በኅሳ ላይ እንደተመሠረተ እንመለከታለን። ነገሥታት በሕዝቡ ላይ ቀረጥ ለማብዛትና ከብልጽግና መሰላል ላይ ለመንጠላጠል ይፈተኑ ነበር።

2. ሁለተኛው የመሪ ዓይነት «ካህን» ነው። ካህናት ሊሆኑ የሚችሉት የአሮን ልጆች ብቻ ነበሩ። የሌዊ ልጆች የአምልኮ አገልጋዮችና አስተማሪዎች በመሆን አገልግለዋል። (እንደ ንግሥናው ሁሉ ከህነቱም የአንድ ነገድና ኅሳ ተግባር ነበር።) ካህናት የሕዝቡ ሃይማኖታዊ መሪዎች ነበሩ። ካህናት ሁለት ዐበይት ሚናዎች ነበሯቸው። አንደኛ፣ የእግዚአብሔርን ሕዝብ በአምልኮ የሚመሩት እነርሱ ነበሩ። መሥዋዕቶችን የሚያቀርቡት፣ ዝማሬዎችን የሚመሩት፣ ሰዎች እግዚአብሔር ወደሚገኝበት የቤተ መቅደሱ ክፍል እንዳይገቡ የሚጠብቁት፣ ወዘተ... እነርሱ ነበሩ። ሁለተኛ፣ ሰዎች እግዚአብሔርን ይታዘዙ ዘንድ የእግዚአብሔርን ቃል ማስተማሩ የእነርሱ ድርሻ ነበር። እንደ ነገሥታት ሁሉ፣ ካህናትም ከእግዚአብሔር ሕዝብ በሚገኝ ስጦታ ነበር የሚተዳደሩት። በዚህም ምክንያት አንዳንድ ጊዜ እግዚአብሔር የሰጣቸውን ሚና ከመጫወት ይልቅ ለጥቅማቸው ብለው ይሠሩ ነበር። (ለምሳሌ፣ የሳሙኤል ልጆች። 1ኛ ሳሙ. 8:1-3።)

3. ሦስተኛው የመሪነት ዓይነት «የነቢያት» ነበር። ነቢይ ከየትኛውም ነገድ ወይም ኅሳ እግዚአብሔር የሚጠራው አገልጋይ

ነበር። ሀብታም ወይም ድሀ፣ የተማረ ወይም መሃይም፣ ወጣት ወይም ሽማግሌ ሊሆን ይችላል። በተለምዶ ለአገልግሎቱ ምንም የገንዘብ ክፍያ አይደረግለትም። ይህም ማለት የእግዚአብሔርን ሕግጋት በማይከተል በማንኛውም ሰው ላይ የተቃውሞ ድምፅ ሊያሰማ ይችላል ማለት ነው። ስለሆነም አንዳንድ ነቢያት ነገሥታት ፍትሕን በማዛባታቸው ወቅሰዋቸዋል። ለዚህም ድርጊታቸው ለሞት ተዳርገዋል (ኢሳ. 1:23፤ 3:13-15)። ወይም ደግሞ የሃይማኖት ነቢያት ከእግዚአብሔር ቃል እውነቱን ባለማስተማራቸው የሚመጣባቸውን ቁጣና ፍርድ ያውጃሉ (ኤር. 6:12-13)። ለተራውም ሕዝብ የእግዚአብሔርን የፍርድ መልእክትና ንስሐ የመግባትን አስፈላጊነት ይናገሩ ነበር (ኢሳ. 1:4-6)። ነቢያት የኅብረተሰቡ ሕሊናዎች ነበሩ። እውነቱን በግልጽ፣ በታማኝነትና በድፍረት የመናገር ኃላፊነት ነበረባቸው። መሪዎች፣ የነገዳቸው አባላት፣ ወይም ሕዝቡ ስለሚያስቡት ነገር አይገዳቸውም ነበር። ይልቁንም የሚያሳስባቸው እግዚአብሔርን መታዘዝና እግዚአብሔር እንዲናገሩ የሰጣቸውን መልእክት ማስተላለፍ ነበር (ኢሳ. 8:11-13፤ ኤር. 1:7-8)። ይህ ያለፍርሃት በድፍረት እግዚአብሔርን መታዘዝም ስደት እንዲደርስባቸውና አንዳንዶችም እንዲገደሉ አድርጓል። የአይሁድ ታሪክ እንደሚነግረን፣ ነቢዩ ኢሳይያስ በመጋዝ ለሁለት ተስንጥቆ የተገደለው በንጉሥ ምናሴ ነበር። ይህም የኢሳይያስን መልእክት ስላልወደደው ነበር።

12ኛ ጥያቄ፡- ሀ) ዛሬ እነዚህ ሦስት ዓይነት መሪዎች (ነገሥታት፣ ካህናትና ነቢያት) በቤተ ክርስቲያን እንደሚያስፈልጉ ምሳሌዎችን ጥቀስ። ለ) እንደ ብሉይ ኪዳን ነቢያት ዓይነቱን ተግባር ለመወጣት የሚፈልጉ ሰዎች በቁጥር የሚያንጉሱትና ብዙዎቹ ግን አስተዳዳሪዎች ወይም ሃይማኖታዊ መሪዎች የሚሆኑት ለምንድን ነው? ሐ) ዛሬ እግዚአብሔር እንደ ኢሳይያስ ያለ ነቢይ ቢያስነሣ፣ 1) ለመሪዎች፣ 2) ለወጣቶች፣ 3) ለተራ የቤተ ክርስቲያን አባላት ከሚያስተላልፋቸው መልእክቶች አንዳንዶቹ ምን ምን ሊሆኑ ይችላሉ ብለህ ታስባለህ?

ማስታወሻ፤ መጽሐፍ ቅዱስን በምንተረጉምበት ጊዜ በብሉይ ኪዳንና በአሁኑ ዘመን መካከል አንዳንድ ልዩነቶች እንዳሉ ማስታወስ አለብን። ለምሳሌ፣ በብሉይ ኪዳን የእግዚአብሔር ሕዝብ ከአንድ ነገድ የተገኘ ነበር። ይህም የእስራኤል ሕዝብ ነበር። የዚያ ነገድ መሪዎች የዳዊት የዘር ሐረጎች ነበሩ። የእነርሱ ለመሪነት መመሪያ ከመንፈሳዊ ብቃት ጋር የሚገናኝ አልነበረም። አሁን ግን የእግዚአብሔር ሕዝቦች በሰብአዊ ሰዎች ላይ የተመሠረቱ ሳይሆኑ፣ መንፈሳዊ ሕዝቦች ማለትም ቤተ ክርስቲያን ናቸው። ስለሆነም እግዚአብሔር መንፈሳዊ ሕዝቡን ለመምራት መንፈሳዊ «የፖለቲካ» ሰዎችን አይመርጣቸውም። ይልቁንም የማስተዳደር ችሎታ ያላቸው መንፈሳዊ ሰዎች ማለትም

«ሽማግሌዎች»ን ይመርጣል። እግዚአብሔር በብሉይ ኪዳን ዘመን የተወሰኑ ሰዎች አምልኮውን እንዲመሩ መርጦ ነበር። እነዚህ ካህናት የመጡት ከአንድ የተወሰነ ነገድ ነበር። ዛሬ ግን የእግዚአብሔር ሰዎች በሙሉ ካህናት ናቸው (1ኛ ጴጥ. 2፡4-5)። የእግዚአብሔር ሕዝብ በሆነች ቤተ ክርስቲያን ውስጥ እግዚአብሔር በምንም ዓይነት አንዱን ቤተሰብ ወይም ሰው ከሌሎች በላይ አያደርግም። በእግዚአብሔር ፊት ሁሉም እኩል ነው። የነቢያት ሚና ምንም እንኳ ከብሉይ ኪዳን ነቢያት በመጠኑ ቢለይም ዛሬም እንደቀጠለ ነው። ከመንፈሳዊ ስጦታዎች አንዱ እንደመሆኑ («ትንቢት» 1ኛ ቆሮ. 14)፤ እግዚአብሔር ቃሉን ለሕዝቡ ለመናገር ይጠቀምበታል። ቤተ ክርስቲያን በኃጢአት የተሞላችውና በማኅበረሰቡ ላይ ተጽዕኖ ለማሳደር ካልቻለችባቸው ምክንያቶች አንዱ እግዚአብሔር በኃጢአት ላይ ያለውን ጥላቻ በድፍረት የሚያውጁና ሕዝቡ ንስሐ እንዲገባ የሚጠይቁ አገልጋዮች ጥቂቶች ብቻ መሆናቸው ነው። በብሉይ ኪዳን ነቢያትና አሁን የትንቢት ስጦታ ባላቸው ሰዎች መካከል የሚገኘው አንዱ ዐቢይ ልዩነት ያሁኖቹ በዚያን ጊዜ ይጽፉ እንደነበሩት ነቢያት በሥልጣንና ከስሕተት በጠራ መንገድ ለመናገር አለመቻላቸው ነው። ከእግዚአብሔር ዘንድ ቃል እንደመጣላቸው የሚናገሩትን ሰዎች እውነተኛነት ለማረጋገጥ የምንጠቀመው የብሉይ ኪዳን ነቢያት የጻፉትን መጽሐፍ ቅዱስ ነው።

የትንቢት መጻሕፍትን በትክክል ለመተርጎም፤ ነቢያት ለዘመናቸው የተወሰነ መልእክት ያስተላልፉ ዘንድ በእግዚአብሔር የተመረጡ ግለሰቦች መሆናቸውን ማስታወስ አለብን። ምንም እንኳ ነቢያት ስለወደፊቱ ከስተቶች ቢተነብዩም፤ ያ አነስተኛ ሚናቸው ነበር። በዘመናቸው ለነበረው ኅብረተሰብ ከእግዚአብሔር ዘንድ የመጣውን የተወሰነ መልእክት ያስተላልፉ አገልጋዮች ናቸው። እግዚአብሔር ለሕዝቡ አንድ ነገር ለመናገር ፈለገ። ይህንንም ለማድረግ አንድን ግለሰብ ተጠቀመ ማለት ነው። ስለሆነም የትንቢተ ኢሳይያስን መልእክት ለመረዳት በምንምክርበት ጊዜ፤ በመጀመሪያ፤ «እግዚአብሔር በኢሳይያስ ዘመን የነበረው ሕዝብ እንዲሰማ የፈለገው መልእክት ምን ነበር?» ብለን ራሳችንን መጠየቅ አለብን። መጀመሪያ ምንባቡን መተርጎም ያለብን ኢሳይያስ ሲናገር ይለማ ከነበረው እስራኤላዊ አንጻር ነው። የኃጢአት ወቀሳና ነቢዩ ያወጀው ፍርድ በዚያን ጊዜ ሰዎች ከወደቁባቸው ኃጢአቶች ጋር የተያያዙ ነበሩ። ወደፊት የሚፈጸሙ ትንቢቶች እንኳ የተሰጡት ሰዎች ንስሐ እንዲገቡ በሚሻ ዓውድ (ለምሳሌ፤ ኢሳ. 29) ወይም ተስፋ ቆርጠው ሊተዉ በሚቃረኑበት ወቅት ለማበረታታት ነው (ለምሳሌ፤ ኢሳ. 40፡1-11)። እግዚአብሔር በኢሳይያስ ዘመን ለነበሩት ሰዎች ለማስተላለፍ የፈለገው

መልእክት ምን እንደነበር ስንረዳ፤ ዛሬ ላለንበት የቤተ ክርስቲያን ሁኔታ በርካታ ጊዜ የማይሸራቸው መመሪያዎችን ልናዛምድ እንችላለን።

በብሉይ ኪዳን ሁለት ዓይነት ነቢያት ነበሩ። የመጀመሪያዎቹ የእግዚአብሔርን ቃል የሚናገሩና ትንቢታቸውን በጽሑፍ ያላስቀመጡ ናቸው። ለዚህ ዓይነቶቹ ነቢያት ኤልያስ፣ ኤልሳዕና ናታን በምሳሌነት ሊጠቀሱ ይችላሉ። ሁለተኛው የነቢያት ዓይነት እግዚአብሔር ቃሉን ለሕዝቡ ለመናገርና የተናገሩትንም ለወደፊቱ ትውልድ በጽሑፍ እንዲያስተላልፉ የተጠቀመባቸው ናቸው። ይህም ለወደፊት ትውልድ የእግዚአብሔር ቃል ተጠብቆ እንዲቆይ ነው።

እንደ ኢሳይያስ ያሉና የሚጽፉ ነቢያት የእግዚአብሔርን መልእክት ለሕዝቡ ወይም በዚያን ዘመን ለነበረው ሕዝብ እንዲያስተላልፉ እግዚአብሔር ለይቶ የጠራቸው ናቸው። ሌሎች ደግሞ ለአጭር ጊዜ የተወሰነ መልእክት አስተላልፈው ወደ ቀድሞ ሥራቸው እንዲሄዱ የተጠሩ ናቸው (ለምሳሌ አሞጽ)። እንደ ኤልያስ፣ ትኩረታቸው በሚሠሯቸው ተአምራት ላይ አይደለም። እንደ ናታን፣ ሁሉም በቤተ መንግሥት ውስጥ አላገለገሉም። እንደ ብዙዎቹ ነቢያት መልእክታቸው በቃል ብቻ ተነግሮ ያለፈ አይደለም። አሥራ ስድስቱ ነቢያት መልእክቱን ለሕዝቡ በማወጅና ለወደፊቱ ትውልድ ጽፈው በማስተላለፍ እግዚአብሔርን ታዝዘውታል።

እግዚአብሔር በየዘመናቱ ነቢያትን እየላከ ለመናገር አልመረጠም። በዚህ ፈንታ ዛሬ የሚያስፈልጉንን መልእክቶች ለመጻፍ አሥራ ስድስት ነቢያትን መረጠ። ከሞላ ጎደል ከሁለት ሺህ ሰባት መቶ ዓመታት በፊት በኢሳይያስ በኩል ለእስራኤል ሕዝብ የሰጠው መልእክት ዛሬም ለእኛ እንዲደርስን የሚፈልገውን ነው። ጥያቄው እንግዲህ፤ «የእግዚአብሔርን ቃል አድምጠን እንማራለን ወይ?» ነው። ብዙዎቻችን እግዚአብሔር በቃሉ የሚናገረንን ለመስማት ጊዜ የለንም። አስደናቂ ተአምራት ወደሚታዩባቸው ጉባኤዎች ወይም በአያሌ መዘምራን ወደታጀበው ኮንፍራንስ መሄዱን እንመርጣለን። ዛሬ በጽሑፍ የተቀመጡልንን የነቢያት መጻሕፍት የማናጠናና የማንሰማ ከሆንን፣ በኢሳይያስ ወይም በኤርምያስ ዘመን እንደ ነበሩት ብዙዎቹ አይሁዶች ነን ማለት ነው። እነርሱ እግዚአብሔርን ለመስማት፣ ንስሐ ለመግባትና እርሱን ለመከተል አልፈለጉም። ስለሆነም የእግዚአብሔር ፍርድ አገኛቸው።

13ኛ ጥያቄ፡- ሀ) በቃሉ ውስጥ የሚገኘውን የእግዚአብሔርን መልእክት ብዙ ክርስቲያኖች የማያነቡት፣ የማያጠኑትና የማያጸምጡት ለምን

ይመስልሃል? ለ) ይህ ለቤተ ክርስቲያን አደገኛ የሚሆነው እንዴት ነው? ሐ) በቤተ ክርስቲያን እያንዳንዱ ክርስቲያን የእግዚአብሔርን ቃል እንዲያጠና የበረታታዋል ብለህ የምታስበው ዕቅድ አለህ?

ሁለተኛ ቀን

14ኛ ቀን፡- ኢሳይያስ 13-23 አንብብ። በትናንትናው ትምህርት የሦስተኛውን ጥያቄ መልስ በመሥራት ዝርዝርህን መሙላት ቀጥል።

15ኛ ጥያቄ፡- ሀ) ኢሳይያስ 1:1 አንብብ። ሀ) የዚህ መጽሐፍ ደራሲ ሆኖ የተጠቀሰው ማን ነው? ለ) ኢሳይያስ ነቢይ በነበረ ጊዜ ይሁዳን ይገዙ የነበሩትን ነገሥታት ዘርዝር? ሐ) ከመጽሐፍ ቅዱስ መዝገበ ቃላት ስለ ኢሳይያስ አንብብ። ስለ ኢሳይያስ አገልግሎትና ሕይወት አጭር አንቀጽ ጻፍ።

የትንቢተ ኢሳይያስ ደራሲ

ባሕላዊው አመለካከት

አብዛኛዎቹ የአይሁድና የክርስቲያን የመጽሐፍ ቅዱስ ምሁራን እንደሚያስቡት፡ ኢሳይያስ እጅግ ታላላቅ ከተባሉት ጸሐፊ ነቢያት አንዱ ነው። በትንቢተ ኢሳይያስ ውስጥ የሚገኙ ቅኔዎች በመጽሐፍ ቅዱስ ከሚገኙ እጅግ የላቁ ግጥሞች የሚመደቡ ናቸው። በዚሁ መጽሐፍ ውስጥ የሚገኙ ትንቢቶች በሌሎች የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎች የማይገኙ እጅግ አስገራሚዎች ናቸው።

እስከ አሥራ ስምንተኛው ክፍለ ዘመን መጨረሻ ድረስ አካባቢ፡ ሁሉም የመጽሐፍ ቅዱስ ምሁራን ማለት ይቻላል ጠቅላላው የትንቢተ ኢሳይያስ መጽሐፍ በአንድ ሰው እንደተጻፈ ያምኑ ነበር። ጸሐፊውም በሰባተኛው ምእተ ዓመት የነበረው ኢሳይያስ እንደሆነ ያምኑ ነበር። ይሁንና፡ በአሥራ ስምንተኛው ክፍለ ዘመን ይህ ባሕላዊ አመለካከት ያጠያይቅ ጀመር። በአሁኑ ጊዜ አጥባቂ ያልሆኑ የመጽሐፍ ቅዱስ ምሁራን ትንቢተ ኢሳይያስ ቢያንስ ቢያንስ በሁለት ሰዎች እንደ ተጻፈ ያምናሉ።

ታሪካዊው የክርስቲያኖችና የአይሁዶች አመለካከት እንደሚያስረዳው፡ ትንቢተ ኢሳይያስ የተጻፈው የአሞጽ ልጅ በሆነው በነቢዩ ኢሳይያስ ነበር (ኢሳ. 1:1)። ኢሳይያስን ጨምሮ የበርካታዎቹን የሚጽፉ ነቢያት ግላዊ ሕይወት ብዙም አናውቅም። ይህም ሆኖ፡ ኢሳይያስ የአሞጽ ልጅ እንደሆነና «ነቢዩ ቱ» የተባለች ሚስት እንደነበረችው እናውቃለን (ኢሳ. 8:3)። «ነቢዩ ቱ» የሚለው መጠሪያ የነቢይ ሚስት መሆኗን የሚጠቁም ሊሆን ይችላል። ወይም ደግሞ እርሷም የነቢይነት አገልግሎት እንደምትሰጥ ሊያመለክት ይችላል።

እርሷ ራሷ አንድም ትንቢት የተናገረችበት አጋጣሚ ስለሌለ ይህ የመጨረሻ አማራጭ ተቀባይነት የሚኖረው አይመስልም። ምንም የተመዘገበ የለምና። በተጨማሪም፤ ኢሳይያስ ሲያንስ ሁለት ወንድ ልጆች እንደነበሩት ተገልጾአል፤ «ሽአር ያሱብ» (ኢሳ. 7:3)፤ እና «ምርኮ ፈጠነ ብዝበዛ ቸኮለ» (ኢሳ. 8:3)።

የራሱ የኢሳይያስም ሆነ ለሁለት ልጆቹ ያወጣቸው ስሞች ትንቢታዊ ትርጉሞች ነበሯቸው (ኢሳ. 8:13)። «ኢሳይያስ» ማለት «ያህዌ ደኅንነት ነው ወይም ያህዌ ያድናል» ማለት ነው። «ያህዌ» የሚለው ቃል ለአይሁዶች እጅግ የከበረ የእግዚአብሔር ስም ነበር። ይህ ስም ከእነርሱ ጋር ዘላለማዊ ቃል ኪዳን የገባውን አምላክ ያስታውሳቸዋል። ይህ የእግዚአብሔር ስም እጅግ ቅዱስ ስለሆነባቸው ብዙዎቹ አይሁዶች ሊጠሩት እንኳ አይደሉም ነበር። በመጽሐፉ ውስጥ ከዳር እስከ ዳር ከሚታዩት ቁልፍ ጭብጦች አንዱ እግዚአብሔር ለሕዝቡ ብቸኛ የደኅንነት ምንጭ እንደሆነ የሚያሳየው እውነት ነው።

«ሽአር ያሱብ» ማለት «ቅሬታዎቹ ይመለሳሉ» የሚል ፍች አለው። ይህም ከትንቢተ ኢሳይያስ ዐበይት ጭብጦች አንዱ ነው። ምንም እንኳ የእስራኤል ሕዝብ ወደ ምርኮ የሚወሰድ ቢሆንም፤ ሙሉ ለሙሉ አይጠፋም ነበር። ዳሩ ግን አንዳንድ አይሁዶች ተመልሰው ዳግም መንግሥቱን ይመሠርቱ ነበር። «ምርኮ ፈጠነ ብዝበዛ ቸኮለ» የሚለው ስም የእግዚአብሔር ፍርድ በፍጥነት እንደሚመጣቸውና በጠላቶቻቸው እንደሚበዘበዙ ያመለክት ነበር። በመሆኑም የነዚህ ልጆች ስም በተነሣ ቁጥር ሰው የኢሳይያስን ትንቢቶች ያስታውስ ነበር።

በተጨማሪም ኢሳይያስ ያገለገለው ያዝያን፤ ኢዮአታም፤ አካዝና ሕዝቅያስ ነገሥታት በነበሩበት ጊዜ እንደነበር ተገልጾአል። ኢሳይያስ ወደ ነቢይነት አገልግሎት የተጠራው ንጉሥ ያዝያን በሞተበት ዓመት በመሆኑ (ኢሳ. 6:1 ተመልከት)፤ የመጽሐፍ ቅዱስ ምሑራን የኢሳይያስን የአገልግሎት ጅማሬ ለማስላት ችለዋል። ይህም 740 ዓ.ዓ. ነው። ይህ ኢሳይያስ ገና ወጣት የነበረበት ወቅት ሊሆን ይችላል። በመጽሐፉ ውስጥ የመጨረሻው ትንቢት የተነገረው በ701 ዓ.ዓ. ነው። እርሱ ያስተማራቸው ደቀ መዛሙርት እንደነበሩት ተገልጾአል (ኢሳ. 8:16-17)። በተጨማሪም ስለ ንጉሥ ያዝያን ታሪክ መጻፉ ተገልጾአል (2ኛ ዜና 26:22 ተመልከት)።

ስለ ትክክለኛነቱ እርግጠኞች ባንሆንም፤ የአይሁድ ትውፊት ስለ ኢሳይያስ ተጨማሪ መረጃዎችን ይሰጣል። ይህም ሆኖ፤ ትክክለኛነቱን ለመጠራጠር የሚያበቃ ምንም ዓይነት ታሪካዊ ምክንያት የለንም።

አይሁዶች የኢሳይያስ አባት የሆነው አሞጽ የነገሥታት ዘር እንደሆነ ይናገራሉ። እንዲያውም የንጉሥ አሜስያስ ወንድም እንደሆነና ከዚህም የተነሣ የንጉሥ ሥዝያን የአጎት ልጅ እንደሆነ ይገልጻሉ። ይህም ኢሳይያስ ከዳዊት ዘር እንደሆነና እንደ ሥዝያን፣ ኢዮአታም፣ አካዝና ሕዝቅያስ ከመሳሰሉት ነገሥታት ጋር እንደሚዛመድ ያሳያል። ምናልባትም ብሔራዊ አበሳ በደረሰ ጊዜ ወደ ንጉሥ ሕዝቅያስ ዘንድ ቀርቦ ለመምከር የቻለበት አንዱ ምክንያት ይኼ ሊሆን ይችላል (ኢሳ. 36-39)። ከዳዊት ዘር መሆን ማለት ልዩ ዕድሎችን በተጎናጸፈ ቤት ውስጥ ማደግ ማለት ነው። ኢሳይያስ ከመኳንንት ወገን በመሆኑ፣ የተማረ ነበር። (ይህም በመጽሐፉ ውስጥ ከዳር እስከ ዳር ከሚታየው ቅኔያዊ አጻጻፍ የምንረዳው ነው።) በተራ ሰዎች የተከበረና ምናልባትም ሀብታም ነበር። ይህ እውነት ከሆነ፣ ለኢሳይያስ በርእሰ-ከተማዋ በኢየሩሳሌም የነበረበት አገልግሎት ማበረከቱ ከባድ ሳይሆንበት አልቀረም። አንዳንዶች የኢየሩሳሌም ቤተ መንግሥት ነቢይ ነው ብለው ጠርተውታል። እንደ አካዝ ያሉትን የራሱን ዘመዶች በመቃወም ስለ ኃጢአት መውቀሱ ከባድ መሆን አለበት። በመሆኑም በሥልጣን ላይ ከነበሩት ዘመዶቹ ጥላቻ ሳያተርፍበት አልቀረም። ይሁዳ እንደምትወድምና በምርኮኛነት እንደምትወሰድ መተንበዩ አይሁዶች ለመስማት የሚመርጡት ተወዳጅ መልእክት አልነበረም። የኢሳይያስን ሕይወት የተቆጣጠረው የእግዚአብሔር ቅድስና ግንዛቤው በመሆኑ (እግዚአብሔርን ለመጥራት የሚመርጠው ስም «የእስራኤል ቅዱስ» የሚል እንደነበር ልብ በል)፣ ለሕይወቱ አልሳሳም። ወይም ዝናውን ለመጠበቅ አልሞከረም። ሰዎች የማይወዱትን መልእክት ከማስተላለፍ አልታቀቡም። የእግዚአብሔርን ቃል በድፍረትና በግልጽ ከመናገሩም በላይ የሚያስከትለውንም መዘዝ ለመቀበል ፈቃደኛ ነበር። የንጉሥ ምናሴ የመጀመሪያዎቹ የንግሥና ጊዜያት እስከደረሱበት ጊዜ ድረስ በኢሳይያስ ላይ ግልጽ ስደት ስለመድረሱ የተገለጸ ነገር የለም። የአይሁድ ትውፊት እንደሚነግረን፣ በንጉሥ ምናሴ የንግሥና ወቅት ኢሳይያስ በመጋዝ ለሁለት ተሰንጥቆ ሞቷል። ምናልባትም የዕብራውያን ጸሐፊ በምዕራፍ 11:37 የሚያመለክተው ይህንን ሁኔታ ሊሆን ይችላል (ጥቅሱን አውጥተህ አንብብ።)

16ኛ ጥያቄ፡- (ሀ) የኢሳይያስ አገልግሎት በጣም አስቸጋሪ የሆነው ለምንድን ነው? (ለ) ለራስ ቤተሰብ መመስከር ወይም መገሠጽ የሚከብደው ለምንድን ነው? (ሐ) ከቤተሰብ አባላት ለአንዱ ለመመስከር ወይም ተግዛዥ ለመሰንዘር ስለተገደደህበት አጋጣሚ ምሳሌ ስጥ። (መ) ሰባኪዎች ብዙውን ጊዜ የእግዚአብሔርን ቃል በግልጽ ለማስተማር የሚፈሩት ለምንድን ነው? (ሠ) መሪዎች መልእክቱን በሚያስተላልፉበት ጊዜ እግዚአብሔር ከእነርሱ ስለሚጠብቀው ነገር ከኢሳይያስ ምሳሌዎች ምን

እንማራለን? (ረ) ገላትያ 1:10 አንብብ። ከእግዚአብሔር በላይ ሰዎችን ብንፈራ የማን ባሪያዎች ነን? (ሰ) ይህ በሕይወታችን በቀላሉ ሊከሰት የሚችለው እንዴት ነው? (ሸ) በሕይወትህ ከእግዚአብሔር ይልቅ የሰዎች ባርነት ያመዘንባቸውን ጊዜያት ዘርዝር። እነዚህን ጊዜያት ለእግዚአብሔር ተናዘዝ።

በዚህ ወቅት የነበረው የሚጽፍ ነቢይ ኢሳይያስ ብቻ አልነበረም። ኢሳይያስ በኢየሩሳሌም በነገሥታት አካባቢ ሲያገለግል፣ ሚክያስ በገጠር ያገለግል ነበር። በሰሜን ደግሞ ሆሴዕ እስራኤልን የሚቃወም ትንቢት ያሰማ ነበር።

መጽሐፉን ከአንድ በላይ ደራሲያን እንደ ጻፉት የሚገልጽ አመለካከት

ቀደም ብሎ እንደተገለጸው፣ በአሥራ ሁለተኛው መቶ ክፍለ ዘመን ከተነሣው አንድ ምሑር በስተቀር አይሁዶችም ሆኑ ክርስቲያኖች ትንቢተ ኢሳይያስ በአንድ ደራሲ እንደተጻፈ ያምናሉ። ነገር ግን በአሥራ ስምንተኛው ክፍለ ዘመን መጨረሻ አካባቢ የመጽሐፍ ቅዱስ ምሑራን ኢሳይያስ መጽሐፉን ሙሉ ለሙሉ ስለ መጻፉ መጠራጠር ጀመሩ። ቢያንስ ሁለት (እንደ ምሑራት አገላለጽ «ዲውትሮ ኢሳይያስ») ማለትም «ሁለተኛው ኢሳይያስ»)፣ ምናልባት ደግሞ ሦስት ወይም ከዚያ በላይ ሰዎች እንደጻፉት ይናገራሉ። ለዚህ አመለካከታቸውም አያሌ ምክንያቶች አሏቸው፤

1. ብዙ ምሑራን ነቢያት ስለ ወደፊት ከስተቶች ዝርዝር ትንበያዎችን ሊሰጡ እንደሚችሉ አያምኑም። የመጽሐፍ ቅዱስ ትንቢቶች ጸሐፊው የወደፊት ከስተቶችን የሚናገር አስመስሎ የሚገልጽበት የአጻጻፍ ስልት ሲሆን፣ የሚጻፈው ግን ነገሮቹ ተከስተው ካለፉ በኋላ እንደሆነ ይስባሉ። ነቢዩ ይህንን የሚያደርገው በዘመኑ ለሚኖሩ ሰዎች መልእክቱን ለማቅረብ እንደሆነ ይገልጻሉ። ንጉሥ ቂሮስ እስራኤላውያንን ከምርኮ ነፃ እንደሚያወጣ ስሙን ጠቅሶ እስከ መናገር ድረስ ኢሳይያስ አስደናቂ ትንቢቶችን አካትቷል (ኢሳ. 45:1)። ይህ ከስተት የተፈጸመው ኢሳይያስ ከሞተ 170 ዓመታት ዘግይቶ ነበር። እነዚህ ሰዎች እንዲህ ያለ ትክክለኛ ትንቢት ማስተላለፍ ማንም ስለማይችል ከኢሳይያስ በኋላ የኖረ ሰው እንደጻፈው ይናገራሉ። ከምዕራፍ 40-66 ያለው የተጻፈው አይሁዶች በ536 ዓ.ዓ. ከምርኮ ከተመለሱ በኋላ እንደሆነ ይናገራሉ።
2. ይህን አመለካከት የሚይዙ ሰዎች በኢሳይያስ 40-66 የተገለጸው ሁኔታ በኢሳይያስ 1-39 ከተገለጸው ሁኔታ በግልጽ እንደሚለይ ለማስረዳት ይጥራሉ። በኢሳይያስ 1-39 ደራሲው የባቢሎን ምርኮ

እንደሚመጣ በመግለጽ ሕዝቡን አስጠንቅቋል። ይህም ሆኖ፣ ሕዝቡ አሁንም በዚያው የይሁዳ ምድር ይኖር ነበር። አንዳንድ የመጽሐፍ ቅዱስ ምሑራን እንደሚሉት፣ በኢሳይያስ 40-66 የመጽሐፉ አንባብያን በባቢሎን ተማርከው ይኖሩ ነበር። እነዚህ ሰዎች ወደ ይሁዳ ምድር ለመመለስ ይችሉ ነበር። ኢሳይያስ የሞተው ሰዎቹ ወደ ባቢሎን ምርኮ ከመሄዳቸው በፊት በጣም ቀደም ብሎ ስለሆነ፣ ይህንኑ የትንቢተ ኢሳይያስ ክፍል ሊጽፍ እንደማይችል እነዚህ ምሑራን ይናገራሉ።

3. አንዳንዶቹ በሁለቱ የትንቢተ ኢሳይያስ ክፍሎች የቀረበው ሥነ-መለኮታዊ ትምህርት እንደሚለያይ ይገልጻሉ። በመጀመሪያው ክፍል (ኢሳ. 1-39)፣ ኢሳይያስ የፍርድ ሰባኪ ሆኖ ቀርቧል። በዚህ ክፍል የኢሳይያስ የተስፋ መልእክት በማዕከላዊነት የሚያርፈው በመንግሥቱ መመለስና የእግዚአብሔር ሕዝብ የሆኑት ቅሬታዎች በመትረፋቸው ላይ ነው። በሁለተኛው የትንቢተ ኢሳይያስ ክፍል ግን (ኢሳ. 40-66)፣ መልእክቱ የማጽናኛና የደኅንነት ሆኖ እናገኘዋለን። መልእክቱ የሚያተኩረው «የጌታ ባሪያ» በተባለው ግለሰብ ላይ ነው።
4. እነዚሁ ምሑራን በቃላት አጠቃቀምና በሥነ-ጽሑፋዊ ስልት ላይ የሚታየው ለውጥ የክፍል አንድ ደራሲና የክፍል ሁለት ደራሲ አንድ ሰው ነው ለማለት እንደሚያስቸግር ይናገራሉ። እነርሱ እንደሚሉት ደራሲያን የተወሰኑ የቃላት አጠቃቀምና የተወሰነ የአጻጻፍ ስልት አላቸው። ሁለቱ የትንቢተ ኢሳይያስ ክፍሎች በአጻጻፍ ይዘታቸው ፍጹም ስለሚለያዩ በአንድ ደራሲ እንዳልተጻፉ ይናገራሉ።
5. በመጀመሪያው የመጽሐፉ ክፍል፣ የኢሳይያስ ራእይ ማየት ለአያሌ ጊዜያት ተደጋግሞ ተገልጿል (ኢሳ. 1:1፤ 2:1፤ 6:1፤ 7:3፤ 13:1፤ 20:1-3፤ 37-39)። ይሁንና፣ ይኸው ተመሳሳይ ሐረግ በሁለተኛው የመጽሐፉ ክፍል ውስጥ አልተጠቀሰም። ስለሆነም ሁለተኛው የትንቢተ ኢሳይያስ ክፍል የኢሳይያስ ራእይ ክፍል እንደሆነ አልተገለጸም።

17ኛ ጥያቄ፡- የሚከተሉትን ጥቅሶች አነጻጽር። በሁለቱም የትንቢተ ኢሳይያስ ክፍሎች የሚመሳሰሉ አሳቦች የትኞቹ ናቸው? ኢሳ. 1:2 እና 66:24፤ 1:5-6 እና 53:4-5፤ 5:27 እና 40:30፤ 6:1 እና 52:13፤ 57:15፤ 6:11-12 እና 62:4፤ 11:1 እና 53:2፤ 11:6-9 እና 65:25፤ 11:12 እና 49:22፤ 35:10 እና 51:11።

ይሁንና፥ ወግ አጥባቂዎቹ አማኞች ትንቢተ ኢሳይያስ ከአንድ በሚበልጡ ደራሲያን እንደተጻፈ ለሚናገረው አመለካከት እንደሚከተለው ምላሽ ይሰጣሉ፤

1. አይሁዶች ትንቢተ ኢሳይያስ ከኢየሱስ ክርስቶስ መምጣት በብዙ ዓመታት ቀድሞ በአንድ ደራሲ እንደተጻፈ ማመናቸውና በዚሁ የጽሑፍ ሥራ ሌላ ሰው ስለመሳተፉ የተሰማ ነገር አለመኖሩ፥ ትንቢተ ኢሳይያስ በኢሳይያስ ብቻ ለመጻፉ ጠንካራ የመከራከሪያ ነጥብ ነው። አይሁዶች ትንቢተ ኢሳይያስ በተለይም ምዕራፍ 40-66 «ከሁሉም የሚልቀው ጸሐፊ ነቢይ» ውጤት እንደሆነ ያምናሉ። እነዚህን ምዕራፎች ኢሳይያስ ባይጽፋቸው ኖሮ እውነተኛውን ደራሲ መፈለጋቸው አይቀርም ነበር። መጽሐፉ በአያሌ ደራሲያን ተጽፎ ቢሆን ኖሮ፥ በሁለት መቶ ዓመተ ዓለም በኢሳይያስ እንደተጻፈ የእግዚአብሔር ቃል አድርገው ከተቀበሉት አይሁዶች እውነቱ አይሸሽግም ነበር። እንዲያውም ቂሮስ በነገሠ ጊዜ አይሁዶች ስለ እርሱ በኢሳይያስ የተነገረውን ትንቢት እንዳሳዩትና እርሱም በዚህ ደስ ተሰኝቶ ትንቢቶችን በመፈጸም አይሁዶችን ከምርኮ ነፃ ለማውጣት እንደተበረታታ የሚናገር ትውፊት በአይሁዶች ዘንድ አለ።
2. በአዲስ ኪዳን፥ እጅግ ብዙ ጊዜ ተደጋግመው ከተጠቀሱት መጻሕፍት አንዱ ኢሳይያስ ነው። ከሞላ ጎደል ሁሉም የትንቢተ ኢሳይያስ ክፍሎች ተጠቅሰዋል። ብዙ ጊዜ ሲጠቀስም ደራሲው ኢሳይያስ እንደሆነ ተገልጾአል። (ማቴ. 12:17-21፤ 3:31 የሐ. 12:37-41፤ ሮሜ 9:27፤ 29፤ 10:16፥ 20-21 ተመልከት)። ስለሆነም ኢየሱስንና ሐዋርያትን የምናምን ከሆነ፥ ትንቢተ ኢሳይያስ ሙሉ ለሙሉ በኢሳይያስ እንደተጻፈ ማመን አለብን።
3. ትንቢተ ኢሳይያስን ቀረብ ብለን ስናጠና በመጽሐፉ ሁሉ ውስጥ ተመሳሳይ ጭብጦች እንዳሉ ያሳየናል። እንዲያውም ሃያ አምስት የተለያዩ ቃላትና ተመሳሳይ የአጻጻፍ ስልቶች በሁለቱም የትንቢተ ኢሳይያስ ክፍሎች ውስጥ ይገኛሉ። ለምሳሌ፥ በሁለቱም ክፍሎች በእግዚአብሔር ሉዓላዊነት (ኢሳ. 6፤ 24:1-3፤ 43:8-11) እና በእግዚአብሔር ቅድስና (ኢሳ. 1:4፤ 5:16፤ 30:9-15፤ 48:17፤ 57:15) ላይ ትኩረት ተሰጥቶ እናያለን። እንዲያውም ኢሳይያስ እግዚአብሔርን ለመጥራት የሚመርጥበት «የእስራኤል ቅዱስ» የሚለው ስም በመጀመሪያው የትንቢተ ኢሳይያስ ክፍሎች 12 ጊዜያት የተጠቀሰ ሲሆን፥ በሁለተኛው ክፍል 14 ጊዜያት ተጠቅሷል።

ይህን የእግዚአብሔር ስም ሌሎች የመጽሐፍ ቅዱስ ጸሐፍት እስከዚህም እንዳልተጠቀሙበት ልብ በል። በተጨማሪም ሁለቱም የትንቢተ ኢሳይያስ ክፍል እግዚአብሔር ትዕቢትን እንደሚጠላ ይናገራሉ (ኢሳ. 2:11-18፤ 14:12-15፤ 37:23-25)።

4. ሁለተኛው የትንቢተ ኢሳይያስ ክፍል በመጽሐፉ ውስጥ የተካተተው ነቢዩ ኢሳይያስ የተመለከተው ራእይ እንደሆነ አይናገርም። ከመጀመሪያው ክፍልም ቢሆን በግልጽ ያልተነገሩ ክፍሎች አሉ። (ለምሳሌ ኢሳይያስ 24-35)። ስለዚህ ይህ ሁለተኛው የትንቢተ ኢሳይያስ ክፍል በሌላ ሰው እንደተጻፈ ለመናገር አሳማኝ ማረጋገጫ አይደለም።
5. ወደፊት የሚመጣውን ክስተት መተንበይ ብሎ ነገር እንደሌለ የሚያስምረውን አመለካከት ብናስወግድና እግዚአብሔር ወደፊት የሚሆነውን ነገር ላባሪያዎቹ በዝርዝር ሊገልጽ እንደሚችል ብናምን፣ ሁለተኛውን ክፍል ሌላ ሰው ጽፎት ይሆናል ለሚለው አሳብ ከሚነሡት ምክንያቶች ብዙዎቹ ይወገዳሉ።
6. አንዳንድ አጥባቂ የመጽሐፍ ቅዱስ ምሑራን እንደሚሉት፣ ሁለተኛው የትንቢተ ኢሳይያስ ክፍል ከመጀመሪያው በጣም የተለየው ኢሳይያስ በቀጥታ ክፍሉን ስላልጻፈው ነው። ኢሳይያስ ቃሉን ለደቀ መዛሙርቱ ነግሯቸው ስለነበር በኋላ ጻፉት (ኢሳ. 8:16)። ይህም ኢየሱስ ካረገ ከአያሌ ዓመታት በኋላ ደቀ መዛሙርቱ ቃሉን ከመጻፋቸው ጋር ተመሳሳይ ነው። ይሁንና፣ ለዚህ አባባል የተጨበጠ መረጃ የለንም። ምናልባትም ደግሞ ኢሳይያስ የመጀመሪያውንና ሁለተኛውን ክፍል የጻፈባቸው ጊዜያት ሰፊ ክፍተት ሊኖራቸው ይችላል። በዓመታት ልዩነት ምክንያት የአጻጻፍ ስልቱ ሊለወጥና ከዚህ ቀደም ካነሣቸው አሳቦች የተለዩትን ጭብጦች ሊያነሣ ይችላል።

ትንቢተ ኢሳይያስን ሁለት ሰዎች እንደጻፉት አስረግጦ የሚገልጽ መረጃ ስለሌለ፣ አንድ ሰው ብቻ እንደጻፈው ማመኑ መልካም ነው። ይህም እግዚአብሔር ኢሳይያስ መልእክቱን ለእስራኤል ሕዝብ እንዲጽፍ እንደተጠቀመበት ነው። ንድፈ አሳቦች ይመጣሉ፤ ይሄዳሉም። ከጊዜ በኋላ እግዚአብሔር አይሁዶችና ክርስቲያኖች ሁልጊዜም ሲያምኑ የኖሩትን ነገሮች የሚያረጋግጡ መረጃዎችን ያመጣል። ስለሆነም ታሪካዊውን የቤተ ክርስቲያን እምነት ትተን በየጊዜው የሚመጡትን አመለካከቶች እንዳንከተል ልንጠነቀቅ ይገባል።

አንዳንድ ወግ አጥባቂ ምሑራን እንደሚሉት፡ ከይሁዳ እጅግ ኃጢአተኛ ነገሥታት አንዱ የነበረው ምናሴ (2ኛ ነገ. 21፡16) ወደ ሥልጣን ከመጣበት ጊዜ አንሥቶ ኢሳይያስ በይፋ ትንቢቱን ለመናገር አልቻለም ነበር። ክፋት እጅግ ስለተንሰራፋ፡ ሕዝቡ ሙሉ ለሙሉ የሚወድምበት ጊዜና ወደ ባቢሎን ተማርከው እንደሚሄዱ ቀደም ሲል የተናገረው የትንቢት ቃል እንደደረሰ ኢሳይያስ እርግጠኛ ነበር። በመንፈስ ቅዱስ ምሪት አማካኝነት፡ ኢሳይያስ የይሁዳ ምርኮ ተፈጽሞ እንዳለቀ ያህል ሊመለከት ቻለ። የመጨረሻውን የትንቢተ ኢሳይያስ ክፍል በሚጽፍበት ጊዜ፡ እግዚአብሔር የሰባው ዓመት የምርኮ ጊዜ ከተፈጸመ በኋላ ለምርኮኞቹ ለመስጠት ከፈለገው መልእክት እይታ አንጻር ነበር የጻፈው። ይህም ከጻፈበት ጊዜ 170 ዓመታት ቀደም ብሎ ማለት ነው። እርሱም ራሱ ከምርኮ እንደሚመለስ አስመስሎ በመጻፍና ምርኮው እንዳበቃ በመግለጽ ምርኮኞቹን «አጽናንቷል» (ኢሳ. 40፡1-2)። ከዚያም «እንዲለዩ» (ኢሳ. 52፡11) እና እግዚአብሔር ዳግም ወደሚባርካቸው ወደ ታሪካዊ ምድራቸው እንዲመለሱ ነግሯቸዋል።

ትንቢተ ኢሳይያስ የተጻፈበት ጊዜ

ኢሳይያስ 1-39 የተጻፈው ኢሳይያስ ከእግዚአብሔር ዘንድ ከጊዜ ወደ ጊዜ እያደገ በሚሄድ መልኩ መገለጦችን በተቀበለበት ሁኔታ ሳይሆን አይቀርም። ይህም ሥራ ከ701 ዓ.ዓ. በኋላ ብዙም ሳይቆይ ተፈጽሟል። ጊዜውም የአሦራውያን ሠራዊት በእግዚአብሔር የተደመሰሰበት ጊዜ ነው (ኢሳ. 37፡36-37 ተመልከት)። ነገር ግን ኢሳይያስ ቢያንስ በ37፡38 የተገለጹት ነገሮች እስከተፈጸሙበት እስከ 681 ዓ.ዓ. ድረስ በሕይወት ሳይኖር አልቀረም። የመጨረሻውን የኢሳይያስ 40-66 ክፍል የጻፈው ምናልባትም በዚሁ የሕይወቱ መጨረሻ ወቅት ይሆናል።

18ኛ ጥያቄ፡- ከኢሳይያስ ሕይወት እግዚአብሔር ዛሬ ከእኛ ስለሚጠብቀው ነገር የምንማራቸውን ትምህርቶች ዘርዝር።

ሦስተኛ ቀን

ኢሳይያስ የኖረባቸውና የተነበየባቸው ጊዜያት

19ኛ ጥያቄ፡- ኢሳይያስ 24-39 ተመልከት። በመጀመሪያው ቀን ትምህርት በጥያቄ ሦስት ላይ የተመለከቱትን ጥያቄዎች በመመለስ ዝርዝሮችህን መሙላትህን ቀጥል።

20ኛ ጥያቄ፡- ሀ) ኢሳይያስ 1፡1 ተመልከት። ኢሳይያስ በተነበየበት ዘመን ይገዙ የነበሩትን ነገሥታት ስም ዘርዝር። ለ) ስለ እያንዳንዱ ንጉሥ ከ2ኛ

ነገሥት 15-21:18፥ 2ኛ ዜና 26-33:20፥ ከብሉይ ኪዳን አሰሳ መጽሐፍና ከመጽሐፍ ቅዱስ መዝገበ ቃላት አንብብ። 1) የእያንዳንዱን ንጉሥ መንፈሳዊ ሕይወት ግለጽ። 2) በእያንዳንዱ ንጉሥ ዘመን በይሁዳ አገር የነበረውን ፖለቲካዊና መንፈሳዊ ሁኔታ ግለጽ። ሐ) ይህንኑ ሁኔታ ከዛሬው ዘመን ጋር ስታነጻጽር፤ የነገሥታቱ ዘመን ከዛሬዬቱ ኢትዮጵያ ጋር የሚመሳሰለውና የሚለያየው እንዴት ነው?

አንድን የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍል በተለይም ትንቢት በምናጠናበት ጊዜ የነበሩበትን ጊዜ መረዳቱ በጣም አስፈላጊ ነው። ነቢያቱና የእግዚአብሔር ሕዝብ ይጋፈጡ የነበሩት ምን ነበር? ረሃብ ነበር? ጊዜው የብልጽግና ዘመን ነበር ወይስ የችግር? አገሪቱን የሚያጠቁ የውጭ ወራሪዎች ነበሩ? ንጉሡ እግዚአብሔርን ይወድ ነበር ወይስ እግዚአብሔርን የሚፈልጉትን ሰዎች ያሳድድ ነበር? ሕዝቡ ለእግዚአብሔር በመታዘዝ ይኖር ነበር ወይስ ባለመታዘዝ? የእግዚአብሔርን በረከት ይቀበሉ ነበር ወይስ ፍርድ? ትንቢት በቀዳሚነት በዘመኑ የነበሩትን ሰዎች ሁኔታ ለመድረስ የሚላክ የእግዚአብሔር መልእክት ነው። ስለሆነም በመጽሐፉ ውስጥ የሚገኘውን መልእክት በትክክል መተርጎም ካለብን፤ እግዚአብሔር መልእክቱን በነቢያት በኩል የላከበት ምክንያት አካል የሆኑትን የሕዝቡን ሁኔታዎች ማወቅ አለብን።

21ኛ ጥያቄ፡- ሀ) አንድ የውጭ አገር ሰው የአገሪቱንና የቤተ ክርስቲያንን ሁኔታ ለመረዳት ሊያውቃቸው የሚገባውንና ባለፉት ሃያ ዓመታት በኢትዮጵያ ታሪክ የተከሰቱትን ነገሮች ዘርዝር። ለ) እነዚያን ክስተቶች ማወቁ አንድ የውጭ አገር ሰው ነዋሪዎቹ በወቅቱ የወሰዱቸውን እርምጃዎች ለምን እንደወሰዱ ለመረዳት እንዴት ሊያግዘው ይችላል? ሐ) ኢሳይያስ 7ን አንብብ። እነዚህ ምዕራፎች በሚጻፉበት በኢሳይያስ ዘመን ይፈጸሙ የነበሩትን ነገሮች መረዳቱ በዚህ ምዕራፍ ውስጥ የሚገኙትን ትንቢቶች ለመረዳት እንዴት የሚጠቅም ይመስልሃል?

ኢሳይያስ በተወለደ ጊዜ ምዝያን ይሁዳን ይገዛ ነበር። ምዝያን ታላቅ መሪ ነበር። እንዲያውም ብዙ የመጽሐፍ ቅዱስ ሊቃውንት ከሰሎሞን ሞት በኋላ የተነሣው ከሁሉም የላቀ ንጉሥ እንደሆነ ያስባሉ። ምዝያን ከ791-740 ዓ.ዓ. ለነበሩት 52 ዓመታት ምድሪቱን ገዝቷል። ሥራውን የጀመረው በ791 ዓ.ዓ. የአባቱ የአሜስያስ ረዳት ንጉሥ በመሆን ነበር። ምዝያን መንገሥ በጀመረበት ወቅት የይሁዳ ሕዝብ ሕይወት እጅግ ተስፋ የሚያስቆርጥ ዓይነት ነበር። የሶርያ አገር ኃያሉ የውጭ መንግሥት ነበር። በስተሰሜን ይሁዳን የሚያዋስነው የእስራኤል መንግሥትም ከፍተኛ ኃይል ነበረው። በመሆኑም እነዚህ ሁለት አገሮች ይሁዳን በተደጋጋሚ ያጠቁ ነበር። ምዝያን በአሥራ ስድስት ዓመቱ የአባቱ ረዳት ሆኖ መግዛት እንደ ጀመረ፤ አባቱ አሜስያስ

እስራኤልን ለመዋጋት ወሰነ። ይሁንና፡ በምርኮኛነት ወደ እስራኤል ተወስዶ ለብዙ ዓመታት በዚያ ቆየ (2ኛ ነገ. 14፡11-14)። በዚህ ጊዜ የዝያን ብቻውን ገዛ። በኋላ አሜሪካን ተለቅቆ እንደገና የይሁዳ ንጉሥ ሆነ። አሜሪካን በ768-767 ዓ.ዓ. ሲገደል የዝያን ብቸኛ መሪ ሆነ።

አባቱ ከሞተ በኋላ የዝያን የእስራኤል ንጉሥ ከነበረው ከዳግማዊ ኢየሱ-ብአም ጋር በሰላም ኖረ። ጊዜው የሰላም ጊዜ ስለነበር፡ የዝያን ከእስራኤል በተሰነዘረበት ውጊያ በከፊል የፈራረሰችውን ኢየሱባሌምን ለመጠገን ቻለ። በተጨማሪም ከጠላቶቹ የሚሰነዘረውን ጥቃት ለመከላከል ይችል ዘንድ አንዳንድ አምባዎችን ሠራ። ወታደራዊ ይዞታው አስተማማኝ ደረጃ ከደረሰ በኋላ የአካባቢውን አገሮች ማጥቃት ያዘ። ፍልስጥኤማውያንንና ዓረቦችን በማጥቃት መንግሥቱን በስተ ደቡብ እስከ ዔዶም፡ በስተ ምሥራቅ ደግሞ እስከ አሞን ሊያስፋፋ ቻለ። በመሆኑም፡ የይሁዳ መንግሥት በሰሎሞን ዘመን ወደነበረበት ግዛት ተስፋፋ።

የዝያን ዳርቻውን በወታደራዊ ኃይል ሲያስፋፋ ሕዝቡ እየበለጸገ ይሄድ ጀመር። ይህ ብልጽግናም በእርሻ ላይ የተመሠረተ ብቻ አልነበረም። ይሁዳ በመካከለኛው ምሥራቅ የሚገኙትን የንግድ ወደቦች ስለተቆጣጠረች፡ ከዚህም የሚመጣ ሀብት ነበራቸው።

ይሁዳ በየዝያን ዘመን ወደ ብልጽግና የተሸጋገረችው በእርሱ የአስተዳደር ብቃት ብቻ አልነበረም። ዋናው በእግዚአብሔር ላይ የነበረው ጥልቅ መደገፍ ነበር (2ኛ ዜና 26፡5፡ 7 ተመልከት)። በንጉሥ የዝያን አገዛዝ ሥር ይሁዳ ወደ ንጹሐ አምልኮተ እግዚአብሔር ተመለሰች። የዝያን አምልኮተ ጣዖት ያካሂድ የነበረውን የአባቱን ፈለግ አልተከተለም። ይልቁንም የንጉሥ ዳዊትን ምሳሌ ተከተለ። ሕዝቡ እግዚአብሔርን እንዲከተልና እንዲያመልክ ስላበረታታ፡ ሕዝቡ በግልጽ እግዚአብሔርን ተከተለ። ካህናቱ በቤተ መቅደስ አምልኮተ እግዚአብሔርን በንጽሕና ለማካሄዱ ተግባር ራሳቸውን ሰጥተው ነበር። በፖለቲካም ሆነ በሃይማኖት ረገድ ይህ ወቅት በይሁዳ ታሪክ ከሚታወቁ እጅግ ጣፋጭ ጊዜያት አንዱ ነበር።

ነገር ግን ሥልጣኑ እየመጠቀ ሲሄድ፡ የዝያን በትዕቢት ተነፋ። በ750 ዓ.ዓ. የካህናቱን ተቃውሞ ከቁብ ሳይቆጥር የዝያን ወደ መቅደሱ ገብቶ ለእግዚአብሔር በመሠዊያው ላይ ዕጣን ሠዋ። ምንም እንኳን ቀናዒነቱን ልናደንቅለት ብንችልም፡ እግዚአብሔር ግን በለምጽ መታው። ምክንያቱም ይህ የእግዚአብሔርን ትእዛዛት መተላለፍ ነበርና። በብሉይ ኪዳን ዘመን ለምጽ ከፍተኛውን የእግዚአብሔርን ፍርድ ያስከትል ስለነበር፡ በቀሪ የአገዛዝ ዘመኑ የዝያን በቤተ

መንግሥት ውስጥ ሊኖር አልቻለም። በቤተ መቅደስ ሊያመልከም ሆነ በሕዝብ ፊት ሊገኝ አልቻለም። ከዚህም የተነሣ፥ ልጁ ኢዮአታም ረዳት ንጉሥ በመሆን የአገዛዝ ኃፊነቶቹን ወሰደ። ይህ በእግዚአብሔር ላይ ላሳየው የትዕቢት ኃጢአት የከፈለው ከፍተኛ ዋጋ ነበር!

22ኛ ጥያቄ፡- ሀ) ይህ እንዳንታበይና ለኃጢአት ከፍተኛ ትኩረት እንድንሰጥ የሚሰጠን ማስጠንቀቂያ ምንድን ነው? ለ) በቤተ ክርስቲያን ውስጥ የሚገኙ መሪዎች በትዕቢት በመወጣር በእግዚአብሔር ላይ ኃጢአት ሊፈጽሙ የሚችሉት እንዴት እንደሆነ ምሳሌዎችን ስጥ።

በቦዝያን አገዛዝ ፍጻሜ አካባቢ የአሦር መንግሥት ኃያል እየሆነ መጣ። በ745 ዓ.ዓ. የአሦር ንጉሥ ይሁዳ አባል የሆነችበትን የቃል ኪዳን አገሮች ኅብረት አጠቃ። ምንም እንኳን የቃል ኪዳኑን ጦር ቢያሸንፍም፥ በዚህ ወቅት የአሦር ንጉሥ በይሁዳ ላይ የበላይነትን አላገኘም። ቀጣይዋ የዓለም ኃያል አገር በመሆን፥ አሦር በይሁዳ አካባቢ ያሉትን አገሮች መውረር ይዘች። ቦዝያን በ740 ዓ.ዓ. ሞተ።

23ኛ ጥያቄ፡- ሀ) ኢሳይያስ የቦዝያን ዘመድ ከነበረ፥ ይህ ታላቅ ንጉሥ በለምጽ ሲመታ ምን ምላሽ የሰጠ ይመስልሃል? ለ) ቦዝያን ሲሞት ምን ዓይነት ስሜት ያደረበት ይመስልሃል? ሐ) የቦዝያን ሞት የኢሳይያስ ሕይወትና አገልግሎት የሚለወጥበት ነጥብ የሆነው ለምን ይመስልሃል? (ኢሳ. 6፡1)።

ኢሳይያስ ልጅ በነበረበት ወቅት፥ ስለ ታላቁ ንጉሥ ቦዝያን የሚነገሩትን ታሪኮች እየሰማ እንዳደገ የሚያጠራጥር አይሆንም። ይሁዳን ከድህነት አንሥቶ በወቅቱ በዓለም ላይ ኃያላን ከሚባሉት ተርታ እንዳሰለፋት ሁሉ የሚነገረውን ሰምቷል። ኢሳይያስና ቤተሰቡ በቦዝያን አመራር ከተገኘው ሰላምና ብልጽግና ተቋዳሽ ሆነዋል። ስለ ንጉሡም መንፈሳዊነት ሳይሰማ አይቀርም። ንጉሡ እግዚአብሔርን እንደወደደና ሕዝቡ እውነተኛ አምልኮ እንዲያካሂድ ከፍተኛ ጥረት እንዳደረገ ሰምቷል። ይሁንና፥ ኢሳይያስ በንጉሡ ላይ ስላወረደው የለምጽ ፍርድም ያውቅ ነበር። ኢሳይያስ ቦዝያን ሲሞት ይህ ታላቅ የእግዚአብሔር ሰው ስለሌለ የይሁዳ ሕዝብ አብዛኛውን ኃይሉንና ክብሩን እንደሚያጣ ነበር የገመተው። ኢሳይያስ ከእግዚአብሔር ዘንድ ራእይንና የነቢይነት ተልእኮውን የተቀበለው በቦዝያን የመጨረሻው የንግሥና ዓመት ነበር ። ከዚህች ነጥብ ወዲህ የይሁዳ ሕዝብ በፖለቲካዊም ሆነ በመንፈሳዊ ሕይወቱ ቀስ በቀስ እያሸቆለቆለ እንደሚሄድና ለፍርድም እንደሚዳረግ እግዚአብሔር ያውቅ ነበር። ስለሆነም ሕዝቡ ንስሐ በመግባት ከሚመጣው ፍርድ ይድን ዘንድ እግዚአብሔር የይሁዳን ኃጢአት በመቃወም የሚናገር ነቢይ አስነሣ።

በጾዝያንና በኋላም በኢዮአታም አገዛዝ ሕዝቡ ወደ ብልጽግና ደርሶ ነበር። ነገር ግን ብልጽግናው ራሱ በእግዚአብሔር ላይ የነበራቸውን እምነት እንዲያጡ ምክንያት ሆነ። ኢሳይያስ በትንቢታዊ መልእክቱ ከተቃወማቸው ሰዎች መካከል በሥልጣን ወንበር ላይ ተቀምጠው ሥልጣናቸውን አላግባብ የሚጠቀሙ፤ ሀብታቸውን በራሱ-ወዳድነት የሚጠቀሙና ድሆችን የሚጨቁኑ ይገኙባቸዋል። እነዚህ መሪዎች ላይ ላያቸውን ሲታዩ እግዚአብሔርን እናመልካለን የሚሉ ነበሩ።

24ኛ ጥያቄ፡- ሀ) ብዙውን ጊዜ ቁሳዊ በረከት የመንፈሳዊ ዕድገት እንቅፋት የሚሆነው በምን በምን መንገዶች ነው? ለ) ዘዳግም 6:10-15 አንብብ። በእነዚህ ጥቅሶች እግዚአብሔር የሚያስጠነቅቀው ስለ ምንድን ነው? ሐ) ይህ ወደ ብልጽግና ወይም ሥልጣን በደረሱ በርካታ ክርስቲያኖች ላይ ሲደርስ የተመለከትኸው እንዴት ነው?

ምንም እንኳ ለይሁዳ በዚህ ጊዜ ነገሮች መልካም ቢሆኑም፤ 60 ኪሎ ሜትሮች ርቃ በምትገኘው በእስራኤል ሁኔታው አስቸጋሪ ነበር። ምናሔ (2ኛ ነገ. 15:16-22) ለአሦር ግብር እንዲከፍል እየተገደደ ነበር። እርሱ ከሞተ በኋላ የነገሠው ልጁ ፋቂስያስ ለሁለት ዓመታት ብቻ እንደነገሠ ተገደለ። ፋቂሔ ሥልጣኑን ተረከበ (2ኛ ነገ. 15:23-26)። በዚሁ ተመሳሳይ ዓመት ነበር ንጉሥ ጾዝያን የሞተው። ኢሳይያስም የእግዚአብሔር ነቢይ ሆኖ እንዲያገለግል የተጠራው በዚህ ጊዜ ነበር።

የጾዝያን ልጅ ኢዮአታም ለመጀመሪያዎቹ አሥር ዓመታት ከአባቱ ጋር አብሮ ከነገሠ በኋላ (ከ750-740 ዓ.ዓ.)፤ እስከ 736 ድረስ ብቻውን ነገሠ። በዚህ ጊዜ የይሁዳ ሽማግሌዎች ልጁ አካዝን በምክትል ንጉሥነት እንዲሾም ጫና ፈጠሩበት። ኢዮአታም እንደ አባቱ ያለ ጠንካራ ንጉሥ አልነበረም። ይሁንና፤ አባቱ የጀመራቸውን በርካታ ሥራዎች ለመቀጠል ችሎ ነበር። ምንም እንኳ በመቅደስ ውስጥ የሚካሄደውን አምልኮት እግዚአብሔር ቢደግፍም፤ በይሁዳ ኮረብታዎች የሚካሄደውን አምልኮት ጣዖት ለማጥፋት አልፈለገም። ይህም ምንም እንኳ ሕዝቡ እግዚአብሔርን እናመልካለን ቢሉም አምልኮአቸው ሥር የሰደደ እንዳልነበረ የሚያመለክት ነው። ጣዖታትን ጭምር ማምለካቸውን ቀጠሉ። ለሕዝቡ እግዚአብሔርን ብቻ ማምለኩ ቀላል አልሆነም። ይህ ለኢሳይያስ ተስፋ አስቆራጭ ሳይሆንበት አልቀረም። ኢሳይያስ ቅዱሱን አምላክ በዙፋኑ ላይ ተቀምጦ ስላየው ሕዝቡ እርሱን ብቻ በንጽሕና እንዲያመልኩ ይፈልግ ነበር። በእነዚህ የኢዮአታም የንግሥና ጊዜያት ሳይሆን አይቀርም ኢሳይያስ ከምዕራፍ 1-6 የሚገኙትን አብዛኛዎቹን ትንቢቶቹን የተቀበለው።

25ኛ ጥያቄ፡- ኢሳ. 1:10-17 አንብብ። ሀ) እነዚህ ጥቅሶች እግዚአብሔርን የሚወዱ እየመሰሉ ሙሉ ለሙሉ ራሳቸውን ለርሱ ያልሰጡትን ሰዎች እንዴት ያንጸባርቃሉ? ለ) ዛሬ የዚህ ዓይነቱ ችግር በቤተ ክርስቲያን ውስጥ ሊታይ የሚችለው እንዴት ነው?

በኢዮአታም የአገዛዝ ዘመን የአሦር ኃይል መጠናከሩ ቀጠለ። ኢዮአታምም አሦርን ለመቋቋም ሞከረ። ይህም በኢዮአታም ሥር በሚሠሩት በርካታ ባለሥልጣናት ላይ ፍርሃትን አሳደረ። በ735 ዓ.ዓ. ልጁ አካዝን ረዳት ንጉሥ አድርጎ እንዲሾም አስገደዱት። አካዝ ከአሦር ጋር ከመዋጋቱ ይልቅ መተባበሩን ይመርጥ ነበር። ኢዮአታም ለአራት ዓመታት ብቻ ከገዛ በኋላ በ732 ዓ.ዓ. ሞተ።

26ኛ ጥያቄ፡- ኢሳይያስ 7:1-7 አንብብና አካዝ የሚጋፈጣቸውን ሁኔታዎች ዘርዝር።

ከ736 እስከ 716 ድረስ ለሃያ ዓመታት የቆዩት ነገሮች በአካዝ የአገዛዝ ዘመን በፍጥነት እያሸቆለቆሉ ሄዱ። ከበስተ ሰሜን አሦር በኃይሏ እየተጠናከረች መሄዷን ቀጠለች። የአሦርን መስፋፋት ለመቋቋም፣ ሶርያና እስራኤል ተባብረው ለመዋጋት ተስማሙ። ከዚያም ይሁዳ ከነርሱ ጋር ተባብራ አሦርን እንድትወጋ ጠየቁ። አካዝ ፈቃደኛ አልሆነም። ስለሆነም እስራኤልና ሶርያ በይሁዳ ላይ ጦርነት በመክፈት አብዛኛውን ግዛት ከእጃቸው አስገቡ።

በኢሳይያስ 7-12 ስለ መሢሔ መምጣት የሚናገሩ ታላላቅ ትንቢቶች በዚህ ጦርነት ወቅት የተሰጡ ናቸው። ኢየሩሳሌም በእስራኤልና በሶርያ ወታደሮች ባትደመሰስም ቅሉ፣ አብዛኛው የይሁዳ ክፍል ተጎዳ። በሺህ የሚቆጠሩ ሰዎች ተገደሉ፤ በምርኮኛነትም ተወሰዱ። ከነዚህ ምርኮኞች ብዙዎቹ በኋላ ነቢዩ የእስራኤልን ንጉሥ በማስጠንቀቁ ተለቀዋል (2ኛ ዜና 28:5-15 ተመልከት)። በዚህ ወቅት ፍልስጥኤማውያንና ኤዶማውያንም ይሁዳን አጥቅተዋል። ኢሳይያስ አካዝ እምነቱን በእግዚአብሔር ላይ እንዲያደርግና እነዚህን ሁለት ሠራዊት እንዳይፈራ ቢነገረውም፣ አካዝ ፈቃደኛ አልሆነም። ይልቁንም የነቢዩ ኢሳይያስን ማስጠንቀቂያ ችላ ብሎ ከአሦር ርዳታ ጠየቀ። ይህም ለመቶ ዓመታት ይሁዳ በአሦር አገዛዝ ሥር እንድትኖር አደረጋት። አሦር ለይሁዳ በማገዝ ሶርያና እስራኤልን ወጋች። ከሁለት ዓመታት በኋላ፣ አሦር ሙሉ ለሙሉ ሶርያንና እስራኤልን አወደመች። በ722 ዓ.ዓ. ከሰሎሞን ሞት በኋላ ከይሁዳ የተነጠለው ሰሜናዊው የእግዚአብሔር ሕዝብ መንግሥት ሙሉ በሙሉ ጠፋ። በርካታ ነቢያት ንስሐ ገብተው እግዚአብሔርን እንዲያመልኩ

ቢያስጠንቅቋቸውም፡ እስራኤላውያን ባለመታዘዛቸው ቀጠሉ። በመጨረሻም የእግዚአብሔር ፍርድ ደረሰባቸው።

27ኛ ጥያቄ፡- እግዚአብሔር ሰዎች ንስሐ ይገቡ ዘንድ በትዕግሥት እንደሚጠበቅ ከእስራኤል ታሪክ እንመለከታለን። ይሁንና፡ አንድ ቀን ፍርዱን ያመጣል። ይህ ወደፊት አንድ ቀን ንስሐ እገባለሁ በሚል አሳብ እግዚአብሔርን ሳይታዘዙ በኃጢአት ስለመኖር ምን ማስጠንቀቂያ ሊሰጠን ይገባል?

ኢሳይያስ የእስራኤልን ምርኮ የተመለከተው በታላቅ ኃዘን መሆን አለበት። ምንም እንኳን ሁልጊዜም እስራኤል ይሁዳን የወጋቸት ቢሆንም፡ ሁለቱም የተመረጠው የእግዚአብሔር ሕዝብ አካል ነበሩ። ከልባቸው ድንዳጄ የተነሣ እግዚአብሔርን ለመታዘዝና እርሱን ብቻ ለማምለክ ባለመፈለጋቸው፡ እግዚአብሔር ያጠፋቸው ዘንድ የቅጣት በትሮቹ የሆኑትን አሦራውያን አመጣባቸው (ኢሳ. 10፡5-6)። ሰሜናዊው የእስራኤል መንግሥት ከቶውንም ዳግም አልተገነባም።

ይሁንና፡ ኢሳይያስ በእስራኤል ላይ የደረሰ ነገር ለይሁዳም እንደማይቀርላት በማወቁ አዝኖ ነበር። እነርሱም ደግሞ የነቢያትን ቃል ባለመስማት ባለመታዘዝ ይመላለሱ ነበር። ምንም እንኳን እግዚአብሔር ለይሁዳ ምሕረት የሚያደርግላት ቢሆንም፡ የመጥፊያቸው ጊዜ ሩቅ እንደማይሆን ኢሳይያስ ያውቅ ነበር።

አሦር ሶርያን ከደመሰሰቻት በኋላ፡ አካዝ የአሦር የጦር ሠራዊት አዛዥ ከሆነው ከቴልገልተልፈልሶር ጋር ለመገናኘትና ለአሦር እንደሚገብር ለማሳወቅ የሶርያ ርእሰ ከተማ ወደሆነችው ወደ ደማስቆ ሄደ። በዚያም አካዝ አንድ በጣም ያስደነቀው የአሦራውያን መሠዊያ ተመለከተ። ወደ ኢየሩሳሌም ሲመለስም ያንኑ የሚመስል የጣዖት መሠዊያ በቤተ ክርስቲያን ውስጥ አነጸ። አምልኮተ እግዚአብሔርን አቁሞ አምልኮተ ጣዖትን ያደፋፍር ጀመር። አካዝ ልጁን ለጣዖት በመሥዋዕትነት እስከማቃጠል የደረሰ ሰው ነበር።

ስለሆነም በአካዝ አገዛዝ የነበረውን ፖለቲካዊ ይዘት ስንመለከት፡ ይሁዳ በአሦር አገዛዝ ሥር የነበረች ሲሆን፡ ለእነርሱ ቀረጥ የመክፈል ግዴታ ነበረባት። ነገር ግን ከሶርያና ከእስራኤል ጋር ከተደረገው ጦርነት በኋላ አንጻራዊ ሰላም ነበር። በመሆኑም ሕዝቡ በዋሽያን ደንቦች ከተገኘው ብልጽግና በመጠኑም ቢሆን የመቋደስ ዕድል ነበረው። ዋናው ለውጥ የመጣው በመንፈሳዊ ሁኔታ ረገድ ነበር። በአካዝ ዘመን አምልኮተ ጣዖት ተስፋፋ። አካዝ ለእግዚአብሔር ምንም አክብሮት አልነበረውም። የተለያዩ ጣዖታት ወደ ቤተ መቅደስ በማምጣት ሕዝቡ እንዲያመልካቸው አዘዘ።

28ኛ ጥያቄ፡- ሀ) የይሁዳ ንጉሥ ታሪክ አንድ መሪ በተራው ምእመን መንፈሳዊ ሕይወት ላይ ከፍተኛ ተጽዕኖ ሊያስከትል እንደሚችል ጥሩ ምሳሌ የሚሆነው እንዴት ነው? ለ) ሰዎች በቀላሉ እግዚአብሔርን ከመታዘዝና ከማፍቀር ተመልሰው በእምነታቸው ለብ የሚሉት ለምን ይመስላሃል? ሐ) ይህንን ዝንባሌ ለማሸነፍ የቤተ ክርስቲያን መሪዎች ምን ሊያደርጉ ይገባል?

ቅዱሱን አምላክ እንዲህ ሲተዉት ኢሳይያስ ውስጥ-ውስጡን ሳያመው አልቀረም። ይህ የእግዚአብሔርን ፍርድ እንደሚያመጣባቸው ያውቅ ነበር። ቅዱሱ አምላክ እንዲህ ዓይነቱን ግልጽ የመተው ተግባር ሊንቅ አይችልም ነበር። እግዚአብሔር ለኢሳይያስ ሕዝቡ አንድ ቀን በምርኮኛነት ወደ ባቢሎን እንደሚሄድ ነግሮታል።

በ716 ዓ.ዓ. ሕዝቅያስ የይሁዳ ንጉሥ ሆነ። በዚያም ለ29 ዓመታት ነገሠ። የሚገርመው ሕዝቅያስ ፈጽሞ የአባቱ የአካዝ ተቃራኒ ነበር። ምናልባትም እግዚአብሔርን በቅንነት የተከተሉት የቅድመ-አያቱ ሥዝያና የአያቱ ኢዮአታም ሕይወት ተጽዕኖ አሳድሮበት ይሆናል። ንጉሥ ሕዝቅያስ ሥራውን የጀመረው በጣዖት አምልኮ ላይ ዘመቻ በማካሄድ ነበር። ይህ ምናልባትም የትኛውም የይሁዳ ንጉሥ በሐሰተኛ አምልኮ ላይ ከወሰደው ታላቅ የቆራጥነት ዘመቻ የጠነከረው ሳይሆን አይቀርም። ሕዝቅያስ ይሁዳ የምትወድመው ሕዝቡ ከእግዚአብሔር በመመለሱ ምክንያት እንደሆነ ያውቅ ነበር (2ኛ ነገ. 18፡9-12)። ሕዝቅያስ የተሐድሶ ተግባሩን በከፍተኛ ቆራጥነት ያከናውን ስለነበር በይሁዳ ብቻ ሳይሆን በእስራኤል ሳይቀር መንፈሳዊ መታደስ ሆነ። በሁሉም ስፍራ የአምልኮተ ጣዖት ስፍራዎች ወደሙ።

ሕዝቅያስ በመጀመሪያ በአሦር ላይ የተቃውሞ አዝማሚያ ስላላሳየ፣ የአገዛዙ የመጀመሪያ ዓመታት ሰላማውያን ነበሩ። ይህም በሃይማኖታዊ ተሐድሶው ላይ እንዲያተኩር ረድቶታል። ኢሳይያስ የሕዝቅያስ የቅርብ አማካሪ የነበረ ይመስላል። ምክንያቱም ችግር በሚደርስበት ጊዜ ሕዝቅያስ የኢሳይያስን ምክር ይጠይቅ ነበር (ኢሳ. 37)። ኢሳይያስ ሕዝቅያስ ለአገሩ መንፈሳዊ ተሐድሶ እንዲያመጣ ለማበረታታት ችሎ ይሆን? የእግዚአብሔር ፍርድስ እንደሚዘገይ አስቦ ይሆን? የምናውቀው ነገር ባይኖርም፣ ይህ ሊሆን የማይችል አይደለም።

የአሦር መንግሥት የመፈራረስ አዝማሚያ እያሳየ ነበር። ስለሆነም በ705 ዓ.ዓ. የተለያዩ አገሮች በአሦር ላይ ያምፁ ጀመር። ሕዝቅያስ ከነዚህ አገሮች በተለይም ከግብፅ ጋር ለመተባበር ተፈተነ። ኢሳይያስ ግን በእግዚአብሔር ላይ እንጂ በውጭ ኃይላት ላይ እንዳይታመን አስጠነቀቀው (ኢሳ. 20፡1-6)። ሕዝቅያስም ይህንን ምክር ሰምቶ አሦር ከፌንቄ ከፍልስጥኤም ጋር ባደረገችው ውጊያ ውስጥ ሳይሳተፍ ቀረ።

ይህም ሆኖ ሕዝቅያስ ከአሦር የፖለቲካ ነጻነት መፈለጉ አልቀረም። በአሦር የተለያዩ ችግሮች ተነሥተው መንግሥቱን በሚያዳክሙበት ወቅት ሕዝቅያስ የመከላከያ መዋቅሮቹን ያጠናክር ገባ። በኢየሩሳሌም ዙሪያ ግንቦችን ሠራ። ከተማዬቱ ብትከበብ እንኳ ውኃ ልታገኝ የምትችልበትን አዲስ አሠራር ቀየሰ። ምንም እንኳ አንድ ቀን ከአሦር ከሚመጣበት ጥቃት ለመከላከል ዕቅዶችን ቢያወጣም፤ ጦርነቱን ማሸነፍ የሚመጣው ከዝግጅቶቹ ሳይሆን ከእግዚአብሔር ዘንድ እንደሆነ ተገንዝቦ ነበር (2ኛ ዜና 32:8)።

የሰላሙ ጊዜ በ701 ዓ.ዓ. አከተመ። ይህም ዓመት ንጉሥ ሕዝቅያስን ጨምሮ የአይሁዶችን ሁሉ እምነት የፈተነ ነበር። የአሦርን እየተዳከመች መሄድ ያጤኑ በርካታ መንግሥታት በአገዛዚ ላይ ማመፅ ያዙ። ከኢሳይያስ ምክር ባሻገር (ኢሳ. 30-31)፤ ሕዝቅያስ ከነዚህ አሦርን ከሚዋጉ አገሮች ጋር ግንባር መሠረተ። በዚህም ወቅት የአሦር ሠራዊት ወደ ደቡብ አፈገፈገ። የአሦር ሠራዊት በሰሜናዊቷ የላኪሶ ከተማ እየተዋጋ ሳለ፤ የአሦር ንጉሥ አንዳንድ ባለሥልጣናትና በርካታ ሠራዊት በመላክ የኢየሩሳሌም ሕዝብ እጁን እንዲሰጥ ጠየቀ (ከመጽሐፉ መጨረሻ የሚገኘውን ካርታ ተመልከት)። አሦራውያን በይሁዳ 48 ከተሞችን በመውረር 200,000 አይሁዶችን ማርከው ወሰዱ። ኢየሩሳሌምንም ከበው እግዚአብሔር እንዲወሯት ያዘዛቸው መሆኑን በመግለጽ በሕዝቡ ላይ ያፈዙ ጀመር። አይሁዶች እግዚአብሔር ከአሦራውያን እጅ ነፃ ይወጣል ብለው ቢያምኑም ምንም ዋጋ እንደሌለው ገለጹላቸው። በዚህ ጊዜ ሕዝቅያስ በጸሎት ወደ እግዚአብሔር ፊቱን መለሰ። እግዚአብሔርም ንጉሡ በእምነቱ እንዲጸናና ተስፋ እንዳይቆርጥ ያበረታታው ዘንድ ኢሳይያስን ሰደደው። አሦራውያን ይሁዳን ከማጥቃታቸው በፊት ራሳቸውን ለማጥቃት ከግብፅ እየገሠገሠ የሚመጣው የጦር ሠራዊት ወሬ ደረሳቸው። ይህም የአሦር ሠራዊት ለጊዜው ወደ ኋላ እንዲያፈገፍግ አደረገው። አሦራውያን ሌሎቹን አገሮች አሸንፈው ወደ ኢየሩሳሌም ተመለሱ። በዚህ ጊዜ እግዚአብሔር ለአይሁዶቹ ተዋጋላቸው። «የእግዚአብሔር መልአክ» በአንድ ሌሊት አንድ መቶ ሰማንያ አምስት ሺህ ወታደሮቻቸውን ፈጀ። እንደ ሄሮዶቱስ ያሉ የጥንት የታሪክ ጸሐፊዎች እነዚህን ወታደሮች መቅሠፍት እንደገደላቸው ጽፈዋል። የአሦር ሠራዊት አፈግፍጎ ወደ አሦር ተመለሰ። ከሃያ ዓመታት በኋላ የአሦር ንጉሥ ተገደለ። ይህም የእግዚአብሔር ትንቢት ፍጻሜ ነበር (ኢሳ. 37:38)።

የመጽሐፍ ቅዱስ ምሑራን አሦር ኢየሩሳሌምን ከማጥቃቷ ጥቂት ቀደም ብሎ ሕዝቅያስ በጠና ታሞ ሊሞት እንደቀረበ ያምናሉ።

ሕዝቅያስ እግዚአብሔር ሕይወቱን ያተርፍለት ዘንድ ለመነው። እግዚአብሔርም ተጨማሪ 15 ዓመታት እንደሚኖር፥ የአሦ ራውያንም ዛቻ እንደሚወድቅ በመግለጽ ምላሽ ሰጠው (ኢሳ. 38:4-6)። ይሁዳ አሦርን ለመቋቋም ስለቻለች፥ የተለያዩ አገሮች የመዳኑን የምሥራች በማስመልከት የእንኳን ደስ ያለሽ ስጦታዎችን ይልኩላት ጀመር። ከነዚህም መሪዎች አንዱ የልዑካን ቡድኑን ወደ ኢየሩሳሌም የላከው የባቢሎን መሪ መሮዳክ-ባልዳን ነበር። በዚህ ወቅት ባቢሎን አሦ ራውያንን አጥብቃ ትቃወም ነበር። የልዑካን ቡድኑ በጣም ስላስደሰቱት ሕዝቅያስ ሀብቱን ሁሉ አሳያቸው። ይህም ኢሳይያስን አስቆጣው። አንድ ቀን ኢየሩሳሌምን በመያዝ የይሁዳን ሕዝብ የምታጠፋው ባቢሎን እንደሆነች ያውቅ ነበርና። ይህም ሕዝቅያስ በአገዛዝ ዘመኑ ብቻ እንጂ ከዚያ በኋላ ስለሚሆነው ነገር ምንም እንደማይገደው የገለጸበት የራስ-ወዳድነት ተግባር ነበር። («እኔ ከሞትኩ ሰርዶ አይብቀል» እንዳለችው አሁን መሆኑ ነው።)

ለአሦራ አምስት ተጨማሪ ዓመታት እንደሚኖር ተስፋ ከተሰጠው በኋላ አንድ ተጨማሪ ነገር ተከሰተ። ሕዝቅያስ ምናሴ የሚባል ልጅ ወለደ። አይሁዳዊ ወንድ ልጅ ወደ «ጎልማሳነት» በሚሸጋገርበት የ12 ዓመት ዕድሜ በ696 ዓ.ዓ. ምናሴ ከሕዝቅያስ ጋር መንገሥ ጀመረ። መንፈሳዊው ሰው ሕዝቅያስ በይሁዳ ታሪክ ሁሉ እጅግ ክፉ የሆነውን ልጅ ወለደ (2ኛ ነገ. 21:1-9)። ሕዝቅያስ መጀመሪያ እንደታመመ ቢሞት ኖሮ ይህ እጅግ ክፉ የሆነ ልጅ ባልተወለደ ነበር። ይኼ ከሚሆን ሕዝቅያስ ቀደም ብሎ ቢሞት አይሻለውም ነበር? ይህ ሞትን የመፍራት ነገር ሰዎች በሕይወታቸው መጨረሻ ዐበይት ስሕተቶችን እንዲፈጽሙ ያደርጋቸዋል።

መጽሐፍ ቅዱስ ባይነግረንም፥ ኢሳይያስ የመጨረሻዎቹን ዓመታት የኖረው በዚህ በምናሴ አገዛዝ ውስጥ ይመስላል። ምናሴ ከየትኛውም የይሁዳ ንጉሥ በላይ ለ55 ዓመታት ገዝቷል። እጅግ ክፉ ሰው በመሆኑ፥ በመጀመሪያዎቹ የአገዛዝ ዓመታት ይሁዳን እጅግ ወዳሽቆለቆለ መንፈሳዊ የጣዖት አምልኮ ውስጥ ከትቷታል። ምናልባትም አባቱ እንደሞተ፥ እርሱ ያፈራረሳቸውን የጣዖታት መሠዊያ መልሶ ሳይገነባ አልቀረም። እጅግ ክፉ ሰው ከመሆኑ የተነሣ የራሱን ልጅ ሳይቀር ሞሎክ ለተባለው የአሞናውያን ጣዖት ሠውቷል። በሕዝቅያስ የጸዳው ቤተ መቅደስ በተለያዩ ጣዖታት ተወረረ። እንዲያውም አምልኮተ ጣዖታትን ለማስፋፋት ከነበረው ቅንዓት የተነሣ፥ ይሁዳ እግዚአብሔር በሙሴ በኩል እስራኤላውያን እንዲያጠፋዋቸው ካዘዘው እንደ አሞን ካሉ የአሕዛብ አገሮች በላይ ክፉ ሆነች (2ኛ ነገ. 21:11)። ምናሴን የሚቃወም ማንም ቢሆን ይገደል ነበር (2ኛ ነገ. 21:16)። በዚህ የከፋ

ነገር ላይ የተቃውሞ አሳብ ከመሰንዘር የማይቆጠበው ነቢዩ ኢሳይያስም የሞተው በዚህ ዘመን ሳይሆን እንደሚቀር ይገመታል።

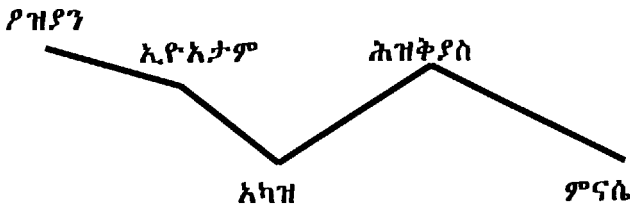
29ኛ ጥያቄ፡- ሀ) ሕዝቅያስ ሕይወቱ እንዲራዘምለት ያቀረበው የራስ-ወዳድነት ጥያቄ መልካም ስሙን ያጠፋው እንዴት ነበር? ለ) ራስ-ወዳድነት ለእግዚአብሔር ሕዝብ ዐበይት ችግሮችን ፈጥሮ የሚያልፈው እንዴት ነው? ሐ) የቤተ ክርስቲያን መሪዎች በሽምግልናቸው ወቅት በራስ-ወዳድነት የሚፈጽሟቸው ነገሮች ቀደም ሲሉ የሠሯቸውን መልካም ነገሮች እንዴት እንደሚያጠፉ ምሳሌዎችን ጥቀስ። መ) መሪዎች የእግዚአብሔርን ሕዝብ በሚመሩበት ጊዜ ስኬታማነታቸው እንዲቀንስ የሚያደርጉ አንዳንድ የሕይወት ክፍሎቻቸው የትኞቹ ናቸው? ሠ) ከራስ-ወዳድነት ይልቅ ሕይወትን ለሌሎችና ለእግዚአብሔር እንደሚገባ ኖሮ የመፈጸሙ ጠቀሜታ ምንድን ነው?

በፖለቲካ ረገድ፣ ምናሴ የመጀመሪያ አጋማሹን የንግሥና ዘመን ያሳለፈው ለአሦር ንጉሥ ገባር በመሆን ነበር። ወደ መንግሥቱ ፍጻሜ አካባቢ፣ ከሌሎች አገሮች ጋር በመተባበር በአሦር ላይ ዐመፀ። እነዚህ በአሦር ላይ ያመፁ አገሮች በመሸነፋቸው ምናሴ በምርኮኛነት ወደ ባቢሎን ተወሰደ። በኋላም ከምርኮኛነቱ ተለቋል። በምርኮኛነቱ ዘመን ስለ ኃጢአቱ ንስሐ ገብቶ በእግዚአብሔር አምኗል። ወደ ኢየሩሳሌም ሲመለስ፣ ከዚህ በፊት ያደረጋቸውን ክፉ ነገሮች ለማስተካከል ሞከረ። የሕዝቡን ልብ ወደ እግዚአብሔር ለመመለስ ፈለገ። ይሁንና፣ አንድ ጊዜ የተበላሸውን የሕዝቡን መንፈሳዊ ሕይወት ከመጠገን ይልቅ መጀመሪያ ማውደሙ ቀላል ነበር። ስለሆነም ምናሴ ብዙ ለውጥ በማድረግ የሕዝቡን አምልኮተ እግዚአብሔር መመለሱ አጠራጣሪ ነበር። አባቱ ከሞተ በኋላ፣ ልጁ አሞን የአባቱን ምሳሌነት በመከተል ሕዝቡን ወደ አምልኮተ ጣዖት መርቷል።

30ኛ ጥያቄ፡- ሀ) በአንተም ሆነ በሌላ ቤተ ክርስቲያን ከመገንባት ይልቅ ማፈራረሱ እንደሚቀልል የሚያሳየውን እውነት የተመለከትኸው እንዴት ነው? ለ) ይህ እኛ የቤተ ክርስቲያን መሪዎች ኃላፊነታችንን እግዚአብሔርን በሚያስከብር መንገድ ለመፈጸም ከፈለግን የሚያስተላልፍልን ማስጠንቀቂያ ምንድን ነው?

ኢሳይያስ እንደ እግዚአብሔር ነቢይ በይሁዳ የኖረበትን ዘመን ስንመለከት፣ ፖለቲካዊና መንፈሳዊ ሁኔታዎች በተደጋጋሚ ይዋዥቁ እንደነበረ ልንረዳ እንችላለን። በፖለቲካ ረገድ የሕዝቡ ሕይወት በመልካም ደረጃ ላይ የነበረባቸው ጊዜያት ነበሩ። አደገኛ ሁኔታዎች የተጋረጡባቸውም ጊዜያት ነበሩ። በመንፈሳዊ ሕይወታቸውም ረገድ፣ አገሪቱ በጥሩ ጤንነት ላይ የተገኘችባቸው ጊዜያት ነበሩ። ነገር ግን አመራሩ ሲቀየር፣ ሕዝቡ በፍጥነት ወደ ጣዖት አምልኮ ይመለስ ነበር።

በኢሳይያስ ዘመን የነበረውን የይሁዳ ሃይማኖታዊ ሕይወት በሚከተለው ምስል ማመልከት ይቻላል።

የይሁዳ ፖለቲካዊና መንፈሳዊ ሕይወት ላይና ታች በሚረግጥበት በዚህ ወቅት፤ ኢሳይያስ የእግዚአብሔርን መልእክት በታማኝነት አውጇል። ከነቢይነት አገልግሎቱ ጅማሪ ላይ የእግዚአብሔርን ክብር ከተመለከተ፤ ብዙዎቹ ሰዎች መልእክቱን እንደማይቀበሉና አገልግሎቱ ለውጥ እንደማያመጣ ከተነገረው በኋላ፤ ኢሳይያስ እስከ መጨረሻው ድረስ ለእግዚአብሔር ታማኝ ሆኖ ቆይቷል። በዚህ የስጋት ወቅት በተስፋ እንዲቆም ያደረገው እግዚአብሔር ስለሚመጣው «መሢሕ» እና «መንግሥት» የሰጠው የተስፋ ቃል ሳይሆን አይቀርም።

በርካታ መሪዎች እንደ የዝያን የሥራቸውን ጅማሪ ወይም አሁን በአገልግሎታቸው የደረሱበትን ደረጃ በማሰብ፤ ለትዕቢት ይዳረጋሉ። በርካታ ክርስቲያኖችና መሪዎች የሚጀምሩት በጥሩ ሁኔታ ነው። ነገር ግን ቁም-ነገሩ አጀማመራችን ሳይሆን፤ አጨራረሳችን ነው። የዝያን አብዛኛውን የሕይወት ዘመኑን የኖረው በግሩም ሁኔታ ነበር። ነገር ግን ትዕቢት ወደ ኃጢአትና መተው መራው። በሌላ በኩል፤ ኢሳይያስ በጥሩ ሁኔታ ጀምሮ በጥሩ ሁኔታ ፈጽሟል። አንድ ጊዜ ጌታችን ደቀ መዛሙርቱን እንዲህ ሲል ጠይቋቸዋል፤ «የሰው ልጅ በመጣ ጊዜ በምድር ላይ እምነትን ያገኝ ይሆን?» (ሉቃ. 18:18)። ልናስታውስ የሚገባን እግዚአብሔር እስከ መጨረሻው ድረስ የሕይወትን ሩጫ በታማኝነት እንድንገፋ እንደሚፈልግብን ነው (2ኛ ጢሞ. 4:6-8)። እያንዳንዳችን በመንፈሳዊ ሕይወታችንና አገልግሎታችን ኢሳይያስን እንጂ የዝያንን ልንሆን አይገባም።

31ኛ ጥያቄ፡- ሀ) በኢሳይያስ ዘመን ስለኖሩት ነገሥታት አሰላስል። መንፈሳዊ ሕይወታቸው በሕዝቡ ታሪክ ላይ ተጽዕኖ ያስከተለው እንዴት ነበር? ለ) ዛሬ የቤተ ክርስቲያን መሪዎች መንፈሳዊ ሕይወት በጠቅላላው ቤተ ክርስቲያን ላይ ተጽዕኖ ሊያስከትል የሚችለው እንዴት ነው? ሐ)

በኢሳይያስና በእኛ ዘመን የሚታዩ ተመሳሳይ የአመራር ችግሮች የትኞቹ ናቸው?

አራተኛ ቀን፤ የዚህን ሳምንት ትምህርት ከልስና ለሳምንታዊ ስብሰባ ተዘጋጅ።

ሳምንታዊ ስብሰባ

1. ሳምንታዊ የአምልኮ ጊዜ፤ በምትገናኙበት ጊዜ ሁሉ፤ እግዚአብሔርን በመዝሙር ወይም በቃሉ ውስጥ በተገኘ አሳብ በማምለክ ልባችሁን አዘጋጁ። መሪው በዚህ ሳምንት ትምህርት ውስጥ የሚገኝ ርእሰ-ጉዳይ ወይም ጥቅስ በማዘጋጀት ከአምስት እስከ አሥር ደቂቃዎች ለተማሪዎቹ ማካፈል አለበት።

2. ጸሎት፤ የሚያሳስቧችሁን ነገሮች በማንሣት አብራችሁ ጸልዩ። ለያንዳንዳችሁና ለቤተ ክርስቲያን በሚያስፈልጓቸው ነገሮች ላይ በመጸለይ አሥር ደቂቃዎች አሳልፉ።

3. ክለሳ፤ የዚህን ሳምንት ትምህርት ለመከለስ አሥራ አምስት ደቂቃዎችን ተጠቀሙ። መምህሩ ጥያቄዎቹን መጨረሻቸውንና ትምህርቱን መረዳታቸውን ለማረጋገጥ የእያንዳንዱን ተማሪ ሥራ መመልከት አለበት። እያንዳንዱ ተማሪ ከዚህ ትምህርት ያገኛቸውን አንዳንድ ነገሮች ዘርዝሩ። መምህሩ በዚህ ጊዜ በዚህ ሳምንት ትምህርት ላይ አጭር የሙከራ ፈተና መስጠት አለበት።

4. ውይይት፤ በእያንዳንዱ ትምህርት፤ የመወያያ ጥያቄዎች ይሰጣሉ። መምህሩ ተማሪዎቹን ለማወያየት የሚፈልጋቸው ሌሎች አሳቦች ካሉ ጥሩ ነው። መምህሩ በመጽሐፉ ውስጥ ከተጠቀሱት ጥያቄዎች ለቡድኑ እጅግ ጠቃሚዎቹ የትኞቹ እንደሆኑ መምረጥ አለበት። መጀመሪያ ከእያንዳንዱ ሰው አሳቦችን በመቀበል በነዚህ ጥያቄዎች ላይ ተወያዩ። ለነዚህ ጥያቄዎች የተወሰኑ የሕይወት ተዛምዶዎች ማድረጋችሁን አረጋግጡ። ይህ የእግዚአብሔርን ቃል ትምህርት ለሰለታዊ ሁኔታዎቻችሁ የምታዛምዱበት ጊዜ ሊሆን ይገባል። እንዲሁም ደግሞ ሰዎችን ግራ በማጋባት ላይ የሚገኘውን ማንኛውንም የተሳሳተ ትምህርት የምታርሙበት ጊዜ ሊሆን ይገባል። እነዚህን ጥያቄዎች ቢያንስ ለሠላሳ ደቂቃዎች ያህል ተነጋገሩባቸው።

ሀ. 1) እግዚአብሔር መጀመሪያ ቃሉን ሲሰጥ ለማስተላለፍ የፈለገውን መልእክት መረዳት የሚያስፈልገው ለምን ይመስልሃል? 2) ሰዎች የእግዚአብሔርን ቃል እግዚአብሔር በመጀመሪያ ከተናገረው ጋር በማይገናኝ መንገድ በሚተረጉሙበት ወቅት የሚከሰተው አደጋ

ምን ይመስልሃል? 3) ሰዎች የመጀመሪያውን የምንባቡን ፍች ባለመመልከታቸው የሚሰጧቸውን አንዳንድ የተሳሳቱ አተረጓጎሞች በምሳሌነት አቅርብ።

ለ. 1) በብሉይ ኪዳን የነቢይ ሚና ምን ነበር? 2) በአዲስ ኪዳን «የነቢይ» ወይም የነቢይነት ስጦታ ያለው ሰው ሚና ምን ይመስልሃል? 3) በቤተ ክርስቲያንና በማኅበረሰቡ ውስጥ የሚታየውን ኃጢአት ተቃውመው የሚናገሩ ክርስቲያኖች ጥቂቶች ብቻ የሆኑት ለምን ይመስልሃል? 4) መንፈሳዊና ማኅበራዊ ኃጢአቶችን በበለጠ ድፍረትና ታማኝነት ለመቃወም በቤተ ክርስቲያን ውስጥ ሊኖር የሚገባው ለውጥ ምን ይመስልሃል? 5) ከፋትን በማኅበረሰቡ ውስጥ በማሳየቱ ረገድ የቤተ ክርስቲያን ሚና ምን መሆን አለበት? 6) ይህንን ተግባራዊ ለማድረግ ቤተ ክርስቲያን አሁን ካለው የተለየ ምን ልታደርግ ይገባል?

ሐ. 1) ኢሳይያስ ትንቢት በተናገረበት ዘመን የተነሡትን የተለያዩ ነገሥታት ስም ዘርዝር። 2) የነዚህን መሪዎች መንፈሳዊ ሕይወት ግለጽ። 3) በነዚያ በእያንዳንዳቸው ነገሥታት የአገዛዝ ወቅት የይሁዳ ሕዝብ ፖለቲካዊና መንፈሳዊ ሕይወት ምን ይመስል እንደነበር ግለጽ። 4) አሁን ካለንበት ዘመን ጋር አንዳንድ ሁኔታዎችን አነጻጽር። የነዚህ ነገሥታት ዘመን ዛሬ በኢትዮጵያ ውስጥ ከሚታየው ሁኔታ ጋር የሚመሳሰለው ወይም የሚለያየው እንዴት ነው?

መ. 1) ኢሳይያስ ከዖዝያን ጋር ዝምድና ከነበረው፣ ይህ ታላቅ የይሁዳ ንጉሥ በለምጽ ሲመታ ምን ምላሽ የሰጠ ይመስልሃል? 2) ዖዝያን ሲሞት ምን ዓይነት ስሜት ያደረበት ይመስልሃል? 3) የዖዝያን ሞት በኢሳይያስ አገልግሎትና ሕይወት ላይ ወሳኝ ለውጥ ያመጣው ለምን ይመስልሃል? (ኢሳ. 6:1)። 4) ከዖዝያን ሕይወት ስለ ትዕቢትና እግዚአብሔር በዚህ ኃጢአት ላይ ስላለው ጥላቻ ምን እንማራለን።

ሠ. 1) የይሁዳ ነገሥታት ታሪክ አንድ መሪ በተራው ክርስቲያን መንፈሳዊ ሕይወት ላይ ከፍተኛ ተጽዕኖ እንደሚያሳድር ጥሩ ምሳሌ የሚሆነው እንዴት ነው? 2) ሰዎች እግዚአብሔርን ከመውደድና ከመታዘዝ በቀላሉ ተመልሰው በእምነታቸው ለብ የሚሉት ለምን ይመስልሃል? 3) ይህንን ሁኔታ ለመቋቋም የቤተ ክርስቲያን መሪዎች ምን ሊያደርጉ ይገባል?

ረ. 1) ሕዝቅያስ በራስ-ወዳድነት ሕይወቱ እንዲራዘም መጠየቁ መልካም ስሙን ያበላሸው እንዴት ነው? 2) ይህ ራስ-ወዳድነት ለእግዚአብሔር ሕዝብ ከፍተኛ ችግር ፈጥሮ ያለፈው እንዴት ነው? 3) የቤተ ክርስቲያን መሪዎች ራስ-ወዳድነት በስተርጀናቸው ሳይቀር

ቀደም ብለው የፈጸሟቸውን ነገሮች የሚያወድመው እንዴት እንደሆነ አንዳንድ ምሳሌዎችን ጠቃቅስ። 4) አንዳንድ ጊዜ መሪዎች የእግዚአብሔርን ሕዝብ የመምራት ተግባራቸውን ስኬታማነት ራስ-ወዳድነት እንዲያደናቅፍ የሚያደርጉባቸው አንዳንድ የሕይወት ክፍሎቻቸው የትኞቹ ናቸው? 5) ከራስ-ወዳድነት ይልቅ ሕይወትን ለእግዚአብሔርና ለሌሎች ሰዎች እንደሚገባ ኖሮ መፈጸም አስፈላጊ የሚሆነው ለምንድን ነው?

5. ጸሎት፤ ስብሰባውን በጸሎት ፈጽሙ። በጸሎታችሁም እግዚአብሔር የተማራችሁትን ነገር ከሥራ ላይ ታውሉት ዘንድ እንዲረዳችሁ ጠይቁት።